

Nr 112

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor rörande lärarutbildning jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkterna 274—280) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1964/65 beräkna

till Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar ett förslagsanslag av 10 051 000 kr.,
till Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader ett förslagsanslag av 774 000 kr.,
till Lärarhögskolan i Stockholm: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 250 000 kr.,

till Lärarhögskolan i Malmö: Avlöningar ett förslagsanslag av 8 820 000 kr.,
till Lärarhögskolan i Malmö: Omkostnader ett förslagsanslag av 830 000 kr.,
till Lärarhögskolan i Malmö: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 253 000 kr.,

till Lärarhögskolan i Göteborg: Avlöningar ett förslagsanslag av 8 117 000 kr.,
till Lärarhögskolan i Göteborg: Omkostnader ett förslagsanslag av 519 000 kr.,
till Lärarhögskolan i Göteborg: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 500 000 kr.,

till Lärarhögskolan i Göteborg: Inredning och utrustning av nya lokaler ett reservationsanslag av 200 000 kr.,

till Lärarhögskola i Uppsala ett förslagsanslag av 3 200 000 kr.,
till Folkskoleseminarierna: Avlöningar ett förslagsanslag av 28 592 000 kr.,
till Folkskoleseminarierna: Omkostnader ett förslagsanslag av 2 540 000 kr.,
till Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 695 000 kr.,

till Folkskoleseminarierna: Utrustning ett reservationsanslag av 1 050 000 kr.,
till Förskoleseminarierna: Avlöningar ett förslagsanslag av 2 600 000 kr.,
till Förskoleseminarierna: Omkostnader ett förslagsanslag av 460 000 kr.,
till Förskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 180 000 kr.,

till Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning ett reservationsanslag av 250 000 kr.,

till Särskilda lärarutbildningsåtgärder ett reservationsanslag av 5 591 000 kr.,
till Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m. ett förslagsanslag av 9 127 000 kr.,

till Arvoden åt blivande lärare för blinda och döva ett förslagsanslag av 512 000 kr.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 68, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 6 mars 1964, föreslagit riksdagen att

A. beträffande förslagen i propositionen avseende praktisk-pedagogisk utbildning av ämneslärare ävensom utbildning av folk- och småskollärare samt förskollärare och vårdpersonal vid barnanstalter

a) besluta, att i Uppsala skall fr. o. m. budgetåret 1964/65 upprättas en lärarhögskola, tills vidare organiserad i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna överenskommelse med Uppsala stad angående fördelningen mellan staten och staden av vissa kostnader vid upprättandet av en lärarhögskola i Uppsala;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna riktlinjer, fatta de beslut och vidtaga de åtgärder i övrigt, som fordras för genomförande av den av departementschefen förordade utökningen av intagningskapaciteten vid de befintliga lärarhögskolorna;

d) besluta, att förskollärarytbildningen under budgetåret 1964/65 skall utbyggas i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat;

e) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om statsbidrag till enskild barnavårdsskola i högst samma omfattning som till central kommunal yrkesskola;

B. beträffande lärarhögskolorna, folk- och förskoleseminarierna, särskilda lärarutbildningsåtgärder, avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m. samt arvoden åt blivande lärare för blinda och döva för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa de anslag m. m., som närmare framgår av utskottets redovisning i det följande under avdelning II.

I samband med förslagen under A. samt i anknytning därtill har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Einar Persson m. fl.* (I: 677) och den andra inom andra kammaren av herr *Eliasson* i Sundborn *m. fl.* (II: 824), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad i motionerna anförts;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Birger Andersson m. fl.* (I: 685) och den andra inom andra kammaren av herr *Bengtsson* i Landskrona *m. fl.* (II: 836), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid behandlingen av propositionen nr 68 besluta att, intill dess nuvarande brist på klasslärare är fylld och utvecklingen kan överblickas, seminarieorganisationen bibehållas vid sin nuvarande omfattning samt att lågstadielärarna företrädesvis utbildas på treårig linje, så länge rekryteringen till denna linje är kvalitativt tillfredsställande;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Jonasson* (I: 686) och den andra inom andra kammaren av herr *Wahrendorff* (II: 838), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

anhålla att frågan om inrättande av ett förskoleseminarium i Karlstad skyndsamt prövas samt att det förslag, vartill prövningen kan ge anledning, snarast förelägges riksdagen;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Widén* och *Erik Filip Petersson* (I: 687) och den andra inom andra kammaren av fru *Forsling m. fl.* (II: 837), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna 1. att Kungl. Maj:ts bemyndigande att fatta slutligt beslut i fråga om antalet intagningsavdelningar vid folkskoleseminarierna innefattar att hänsyn skall tagas till högstadiets ämneslärarbehov inom ramen för 40-procentsalternativet, 2. att vidareutbildning i på högre stadier förekommande läroämnen regelmässigt skall anordnas samt 3. att lärarbristen i grundskolan nödvändiggör, förutom de i proposition nr 68 föreslagna åtgärderna, att på olika vägar skapas möjligheter att ge kompletterande utbildning åt folkskollärare, som genom tjänstgöring på högre stadier gjorts förtrogna med dessa stadiers speciella arbetsproblem;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist* (I: 711) och den andra inom andra kammaren av herr *Helén* (II: 869), i vilka hemställts att riksdagen måtte 1. i skrivelse till Kungl. Maj:t a) begära förslag om försöksverksamhet med uppdelning av skolklasser, där särskilda disciplinsvårigheter råder, b) ge till känna att Kungl. Maj:ts bemyndigande att fatta beslut i fråga om antalet intagningsavdelningar vid folkskoleseminarierna innefattar att hänsyn skall tagas till högstadiets ämneslärarbehov inom ramen för 40-procentsalternativet, 2. besluta a) att huvudmannskapet för den regionala akademiska undervisningen överförs från skolöverstyrelsen till universitetskanslersämbetet, b) att folkskollärare utan vidareutbildning skall förklaras kompetenta att erhålla ordinarie ämnesläartjänster, om de fyllt 45 år och i 12 terminer tjänstgjort på grundskolans högstadium, c) att en professur i praktisk pedagogik snarast möjligt, dock senast fr. o. m. budgetåret 1965/66, skall inrättas vid den föreslagna lärarhögskolan i Uppsala med placering i lönegrad Bo 3 och att anslå härtill erforderliga medel;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Thorsten Larsson* och *Nils-Eric Gustafsson* (I: 712) och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson* i Stenkyrka *m. fl.* (II: 871), i vilka hemställts, att riksdagen måtte vid sin behandling av proposition nr 68 bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de förstärkningar i lärarutbildningskapaciteten som kan förmedlas av de i motionen påvisade bristerna i prognosmaterialet, samt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om erforderliga åtgärder för en snabb utbyggnad av förskollärarytbildningen enligt motionens syfte;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Erik Filip Petersson* och *Svanström* (I: 713) samt den andra inom andra kammaren av fru *Forsling m. fl.* (II: 868), i vilka hemställts att riksdagen ville vid behandlingen av i propositionen nr 68 berörda åtgärder i fråga om lärarnas arbetsförhållanden och möjligheter till ökning av lärarbenägenheten i skrivelse till

Kungl. Maj:t hemställa, att disciplinproblemen och andra för lugnare arbetsförhållanden betydelsefulla frågor särskilt uppmärksammas vid det nyligen påbörjade utredningsarbetet rörande arbetsförhållandena inom skolan;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Stenberg m. fl.* (I: 714) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordstrandh* (II: 870), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta 1) att i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att elevintagningen till tvåårig folkskolläraryr utbildning fr. o. m. budgetåret 1964/65 skall omfatta 24 avdelningar, 2) att i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att elevintagningen till fyraårig folkskolläraryr utbildning fr. o. m. budgetåret 1964/65 skall omfatta 6 avdelningar.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 824, II: 836, II: 838, I: 687, II: 869, II: 871, I: 713 och II: 870.

De motioner, som anknyter till förslagen under B. redovisas under avdelning II. i det följande.

I propositionen nr 68 lämnas inledningsvis en redogörelse för ämneslärsituationen och för de senaste bedömningarna av utvecklingen på området. I anslutning därtill diskuteras åtgärder mot ämneslärarbristen. I ett följande avsnitt framlägges förslag rörande den praktisk-pedagogiska utbildningen av ämneslärare, vari inbegripes förslag om en ny lärarhögskola i Uppsala från nästa budgetår. Läget beträffande folk- och småskollärare redovisas därefter, varjämte förslag framlägges om intagningen vid folkskoleseminarierna för nästa läsår. Vissa synpunkter anföres på omläggningen från seminarieutbildning till utbildning vid lärarhögskola.

Barnanstaltsutredningens betänkande (SOU 1962: 57) Förbättrad utbildning för vårdpersonal vid barnanstalter tages upp till behandling i anslutning till förslagen om förskolläraryr utbildningen. Den senare föreslås utbyggd bl. a. genom att två nya förskoleseminarier — i Södertälje och Västerås — upprättas fr. o. m. nästa budgetår.

Slutligen framlägges förslag om medelsanvisningar till lärarhögskolorna, folkskoleseminarierna, förskoleseminarierna, särskilda lärarutbildningsåtgärder, avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser samt arvoden åt blivande lärare för blinda och döva.

I jämförelse med innevarande budgetår föreslås anslagshöjningar för lärarutbildningsändamål med sammanlagt 4 956 000 kr.

I det följande kommer endast att lämnas en kort översiktlig redogörelse för innehållet i propositionen, i allt väsentligt baserad på vad departementschefen anfört och förordat. Redogörelsen utformas så, att under en första avdelning redovisas propositionens mera principiella del och under en andra avdelning vissa anslagsfrågor för budgetåret 1964/65. Utskottet kommer att avgiva utlåtande

och hemställen i ett sammanhang i anslutning till den förra avdelningen och separat för varje särskilt anslag beträffande den senare avdelningen. I den mån redogörelse alltså inte lämnas i det följande får utskottet hänvisa till propositionen.

I. Utbildning av ämneslärare, folk- och småskollärare samt förskollärare och vårdpersonal vid barnanstalter

I det följande behandlas i olika avsnitt frågor rörande ämneslärarsituationen, praktisk-pedagogisk utbildning av ämneslärare, dimensioneringen av utbildningskapaciteten vid folkskoleseminarierna, utvidgning av kapaciteten för utbildning av förskollärare samt förbättrad utbildning av vårdpersonal vid barnanstalter.

Ämneslärarsituationen

Av en i propositionen nr 68 lämnad redovisning framgår, att det till grund för statsmakternas överväganden och beslut med avseende på skolväsendets försörjning med *ämneslärare* successivt framlagts ett mycket omfattande utredningsmaterial. Vad som vunnits genom de gjorda utredningarna kan sägas vara en relativt god uppfattning om nuläget, en ungefärlig uppfattning om vissa betydelsefulla utvecklingstendenser och en värdefull insikt om de stora svårigheterna att med någon större grad av säkerhet bedöma den framtida arbetskraftssituationen på detta område.

Den senaste fullständiga prognos som framlagts rörande ämneslärarsituationen är den som arbetsmarknadsstyrelsen och lärarutbildningssakkunniga framlade i februari 1962. Här må påpekas, att 1962 års ämneslärarprognos utvisade ett något sämre utgångsläge, dvs. en något större läraryrkebrist än de båda föregående beräkningarna.

I propositionen lämnas inledningsvis en *jämförande redovisning* av de resultat i fråga om *ämneslärarsituationen* i nuläget respektive under återstoden av 1960-talet, som kan utläsas av det aktuella materialet. Beträffande denna redovisning torde få hänvisas till propositionen, s. 5—13. Här må endast framhållas att inom lärarutbildningssakkunniga fortsatta undersökningar bedrivs rörande det framtida läraryrkesbehovet. Dessa undersökningar anges tyda på att rekryteringsbehovet för tiden 1962/70 är större än vad ämneslärarprognosen förutskickar. Denna bedömning grundar sig *dels* på gjorda undersökningar rörande läraryrkebristen 1962/63 som befunnits åtskilligt större än den enligt ämneslärarprognosen var 1960/61, *dels* på förnyade beräkningar av lärarnas verksamhetsgrad och avgång ur yrket. Beräkningarna av verksamhetsgraden utmynnar i att rekryteringsbehovet för tiden fram till år 1970 torde vara ca 400 tjänster större än som beräknats i ämneslärarprognosens 60-procentsalternativ. Genom komplettering av ämneslärarprognosens beräkningar av det ersättningsbehov, som uppkommer

på grund av dödsfall och pension, med beräkningar av det ersättningsbehov som hänför sig till andra avgångsorsaker har vidare befunnits att ersättningsbehovet för perioden 1960—1970 är 500—1 000 lärare större än som angivits i ämneslärarprognosen.

En undersökning inom ecklesiastikdepartementet av lärarsituationen hösten 1963 bekräftar den försämring av lärarsituationen som lärarutbildnings-sakkunniga iakttagit. Även om hänsyn tages till den något strängare definitionen av begreppet lärarbrist i departementets undersökning är lärarbristen 1963/64 enligt 60-procentsalternativet drygt 1 300 heltidstjänster större än den för samma läsår beräknades till enligt ämneslärarprognosens ogynnsammaste antagande. Detta förhållande beror *dels* på att utgångsläget 1960/61 enligt de definitiva siffrorna visat sig sämre än beräknat, *dels* på att behovet ökat mer än beräknat samt *dels* på att lärartillskottet varit lågt.

I propositionen lämnas härefter en redogörelse för *åtgärder mot lärarbristen*, till vilken redogörelse torde få hänvisas (s. 15—19).

Departementschefen erinrar för sin del om att frågan om det växande skolväsendets försörjning med ämneslärare i skilda sammanhang varit föremål för ingående överväganden. De utredningar som företagits rörande lärarsituationen och dess utveckling har alla, påpekar departementschefen beträffande nuläget konstaterat förhandenvaron av en relativt stor lärarbrist men beträffande utvecklingen på längre sikt funnit goda skäl tala för ett successivt uppnående av full behovstäckning. Inom ämnesgruppen matematik-fysik-kemi har den i prognoserna redovisade ingående lärarbristen varit särskilt stor och i fråga om utvecklingen på längre sikt har, även om en förbättring efter hand bedömts sannolik, endast de gynnsammaste antagandena om lärartillskottets storlek resulterat i balans mellan tillgång och behov vid prognosperiodens slut. Med anledning av vad som framkommit genom de företagna utredningarna har extraordinära åtgärder av olika slag vidtagits i syfte att öka tillgången på lärare, framhåller departementschefen. Dessa åtgärder har i stor utsträckning inriktats på de matematisk-naturvetenskapliga ämnena. Departementschefen fortsätter:

»Ehuru överensstämmande med avseende på beskrivningen av utgångsläget och utvecklingstendenserna i stort företer senare framlagda bedömningar avsevärda förskjutningar i förhållande till tidigare, både vid bestämningen av den aktuella lärarbristens storlek och vid bedömningen av framtida behov och tillgång på lärare. I hur hög grad bilden efter hand förskjutits framgår om man studerar exempelvis den utredning rörande lärarbehov och lärartillgång under perioden 1955—65, som år 1955 framlades av den dåvarande realskoleutredningen. I det sammanhanget menade man sig kunna förvänta, att de ansträngningar, som från det allmänna sida gjorts för att stimulera tillströmningen till lärarbanan, skulle komma att bära frukt och att den ökade examinationen från universitet och högskolor ganska snart skulle komma att leda till en mycket kraftig stegring av lärartillskottet under den senare delen av prognosperioden.

Lärarsituationen har, såsom närmare framgår av den föregående redogörelsen, hittills inte utvecklats på det sätt som utifrån gjorda antaganden om skilda faktorer beräknats i prognoserna. Till inte ringa del kan detta förklaras med att skolväsendet ökat mer i omfattning samt visat sig mer lärarkrävande än som förutsatts i prognoserna. Till betydande del är emellertid skillnaden mellan prognos och verklighet att finna på lärartillgångssidan. Utbildningskapacitetens ökning — i form av utbyggnad av universitet och högskolor samt särskilda lärarutbildningsåtgärder — har ännu inte medfört den ökning av lärartillskottet, som man ansett sig ha anledning räkna med. Även lärarnas yrkesverksamhetsgrad kan ha överskattats. Gjorda beräkningar tyder på att så är fallet.

Vad som framkommit beträffande lärarsituationens hittillsvarande utveckling ger anledning till förnyade överväganden beträffande den framtida utvecklingen. Trots de utvecklingstendenser på lång sikt, som jag redovisat i propositionen 1963:172 angående riktlinjer för fortsatt utbyggnad av universitets- och högskoleväsendet, talar nämligen övervägande skäl för att skolväsendets behov av lärare under överblickbar tid, över hela registret av skolämnen, måste tillgodoses inom ramen för — relativt till efterfrågans storlek — knappa tillgångar på arbetskraft med erforderlig utbildning.»

Departementschefen övergår så till att behandla frågan om åtgärder mot lärarbristen. Det framhålls att åtskilliga av de förslag som framkommit och som i propositionen redovisats på s. 15—19 avser åtgärder, vars genomförande kräver lång tid, eventuellt också ett omfattande utredningsarbete. Flertalet av de föreslagna långsiktiga åtgärderna ingår för övrigt såsom led i gällande utbyggnadsprogram eller pågående utredningsarbete, framhåller departementschefen. Många förslag till kortsiktiga åtgärder har emellertid också framkommit. Ett stort antal av dessa åtgärder förutsätter, påpekas det, överläggningar med vederbörande personalorganisation, innan beslut om åtgärder kan fattas eller förslag härom föreläggas riksdagen. Andra åtgärder förutsätter inte förhandlingar men väl anslagsbeslut från riksdagens sida. Slutligen avser förslagen även åtgärder, som det ankommer på Kungl. Maj:t eller underlydande myndigheter att vidtaga.

Enligt departementschefen bör åtgärder mot lärarbristen kunna vidtagas såväl på behovssidan som på tillgångssidan. Viktigt är, framhålls det, att åtgärder av olika slag samordnas med varandra och att sådana åtgärder inte vidtages, som visserligen kan bedömas i och för sig få en viss positiv effekt men som samtidigt kan väntas motverka och reducera den samlade effekten av övriga lärarbrist-åtgärder.

Slutligen lämnar departementschefen kommentarer och redovisar sina ställningstaganden till de i propositionen tidigare redovisade förslagen till åtgärder mot lärarbristen. Departementschefens redovisning återges här lämpligen i sin helhet.

»Effektivisering av arbetsformerna. De tekniska hjälpmedlens stora betydelse för en effektivisering av undervisningen har understrukits av, bland andra, skolberedningen och gymnasieutredningen. Anskaffandet och användningen av så-

dana hjälpmedel främjas dels genom statsbidrag till anskaffandet av tekniska hjälpmedel inom grundskolan, dels genom upprättandet av pedagogiska hjälpmedelscentraler och dels genom ett fortgående pedagogiskt utvecklingsarbete. Även lärarnas utbildning i handhavandet av sådana hjälpmedel bör nämnas. I rådande lärarbristsituation är det nödvändigt, att pågående utvecklingsarbete i mycket hög grad inriktas på sådana former för användningen av tekniska hjälpmedel, som leder till ett ekonomiskt utnyttjande av tillgängliga behöriga lärare respektive som förbättrar icke-behöriga lärares förutsättningar att förmedla en tillfredsställande undervisning. Motsvarande bör gälla produktionen av underlag för lärarnas lektionsförberedelser i form av metodiska och tekniska anvisningar, förebilder till lektioner eller lektionsserier m. m. Det åligger skolöverstyrelsen att övervaka och främja ett utvecklingsarbete med detta syfte samt, lämpligen i samband med sina anslagsäskanden, redovisa gjorda erfarenheter och framlägga förslag till fortsatta åtgärder.

Frågan om undervisningsformernas betydelse med hänsyn bl. a. till lärarbehovet har behandlats av gymnasieutredningen. Som utredningen anför, pågår redan viss försöksverksamhet på detta område och avsikten är att den skall utvidgas. Det måste i detta sammanhang vara mycket angeläget att klarlägga, vilka realistiska möjligheter som finns att på dessa vägar minska det relativa lärarbehovet. Härvidlag bör uppmärksammas att de rationaliseringsvinster, som genom användningen av nya undervisningsformer möjligen kan uppnås, i viss utsträckning torde vara avhängiga av vilka centrala insatser som göres i fråga om utarbetande av organisatoriska och metodiska anvisningar, samt av underlag i form av audiovisuellt material, förslag till övningar och lektioner för undervisningsgrupper av olika storlek m. m. Även beträffande denna försöksverksamhet förutsätter jag, att skolöverstyrelsen inkommer med redovisning för gjorda erfarenheter samt förslag rörande verksamhetens fortsatta bedrivande.

Överförande av arbetsuppgifter från lärare till annan arbetskraft. I en lärarbristsituation är det särskilt viktigt, att lärarpersonal, i den utsträckning som är praktiskt möjligt, utnyttjas efter sina kvalifikationer. Ett spörsmål därvidlag är fördelningen av undervisningsarbetet på lärare med olika kvalifikationer. På rekommendation av arbetsgruppen för de tekniska gymnasiernas lärarbehov har anvisningar utarbetats i syfte att underlätta för de tekniska gymnasiernas rektorer att i kursplanerna urskilja dels de kursmoment som i en bristsituation utan alltför stor olägenhet bör kunna läggas på timlärare utan den för fast lärartjänst föreskrivna kompetensen, dels de kursmoment som helst bör handhas av särskilt högt kvalificerade specialister. Anvisningar av motsvarande slag bör genom skolöverstyrelsens försorg utarbetas och tillställas rektorerna inom övriga skolformer.

I årets statsverksproposition har förslag framlagts om anvisande av medel till biträdeshjälp åt lärare. Syftet med förslaget är att genom en försöksverksamhet skapa klarhet rörande möjligheterna att frigöra lärarna för ökade undervisnings-

insatser genom att avlasta dem icke-pedagogiska arbetsuppgifter. Det har förutsetts, att Kungl. Maj:t skall meddela bestämmelser rörande den nu föreslagna medelsanvisningens användning. Det åligger skolöverstyrelsen att utarbeta förslag till sådana bestämmelser och sedermera redovisa resultatet av försöksverksamheten.

Förbättring av lärarnas utbildning. Frågan om den ämnesteoretiska utbildningens utformning med hänsyn till undervisningens krav ingår i lärarutbildningssakkunnigas utredningsuppdrag. Jag avstår därför från att i detta sammanhang behandla denna fråga.

Kapaciteten för praktisk-pedagogisk utbildning vid lärarhögskolor har under senare år utvidgats kraftigt. Det är angeläget, att denna utbyggnad fortsätter, så att samtliga, som söker sig till lärarhögskolorna, också kan tas emot där. Utbildningen vid lärarhögskola avses som bekant ansluta direkt till de ämnesteoretiska studierna vid universitet och högskolor. En utbyggnad av lärarhögskolekapaciteten bör därför leda till ett förverkligande av den numera godtagna principen, att lärare inte skall börja undervisa, förrän de fått en praktisk lärarutbildning. Jag återkommer till denna fråga under ett följande avsnitt.

Förslag om en väsentlig utökning av resurserna för fortbildning har framlagts i årets statsverksproposition.

Förbättring av lärarnas arbetsförhållanden. Den enkät rörande lärarsituationen som genomfördes av ecklesiastikdepartementet hösten 1963 innehöll bl. a. frågor rörande tänkbara orsaker till att den i varje särskilt fall ifrågakommunen hade relativt svårt respektive lätt att rekrytera och behålla lärare. Svaren härpå kretsade huvudsakligen kring följande faktorer, nämligen kommunens geografiska läge, bostadssituationen i kommunen, skollokaler och deras utrustning samt samarbetet mellan lärare, elever, föräldrar och den kommunala skolledningen.

Betydelsen av god samverkan mellan lärare, föräldrar och elever har i många sammanhang starkt understrukits, bl. a. i skolberedningens betänkande. Omvärlden rörande den faktiska situationen i detta hänseende är mycket skiftande. Utan tvekan är detta ett inte minst för lärarrekruteringen, lärarutbildningen och effektiviteten i skolarbetet mycket viktigt problemkomplex. Former för samverkan mellan lärare, föräldrar och elever har under årens lopp utvecklats sig. Från såväl statlig som kommunal sida har ökade resurser för skolpsykologisk verksamhet och skolkuratorsverksamhet tillförts skolväsendet. Specialklassorganisationen uppbyggs successivt. I vilken utsträckning nuvarande former för samverkan samt befintliga personella och organisatoriska anordningar verkligen svarar mot situationens krav är emellertid oklart. Meningarna rörande de disciplinära förhållandena i skolan är också delade. Det måste från skilda synpunkter anses vara mycket betydelsefullt såväl att klarhet skapas angående de faktiska förhållandena på ifrågakommunens område som att av dessa förhållanden betingade åtgärder vidtas.

Det bör uppdragas åt skolöverstyrelsen att skyndsamt undersöka vilka ytterligare åtgärder som kan vidtagas för att skapa ett effektivt, positivt samarbete mellan lärare, föräldrar och elever. Som underlag för en dylik undersökning bör läggas en noggrann kartläggning av rådande disciplinförhållanden inom skolans olika stadier samt av förekommande faktiskt samarbete mellan hem och skola. Det kan därvid finnas skäl att observera, att föräldrarnas medverkan inte kan anses vara en fråga endast om intresse för barnens fostran och utveckling utan en fråga om ett faktiskt ansvar härför. Ehuru problemen till art och omfattning kan växla, i synnerhet mellan olika skolstadier, är ett fungerande, nära samarbete mellan de olika intressenterna i skolarbetet en enligt min uppfattning nödvändig förutsättning för harmoniska förhållanden och en resultatgivande undervisning och fostran från skolans sida.

Ökning av utbildningskapaciteten. Förslag om fortsatt utbyggnad av universitet och högskolor förelades riksdagen genom proposition 1963:172. De framlagda förslagen går främst ut på en kraftig expansion av utbildningskapaciteten inom bristämnen respektive bristsektorerna. Frågan om ett maximalt utnyttjande av utbildningsresurserna, liksom frågan om skapande av nya ämneskombinationer behandlades också i detta sammanhang. Sistnämnda spörsmål ingår även i lärarutbildnings-sakkunnigas utredningsuppdrag. Riksdagen har fattat beslut i enlighet med de framlagda förslagen. Jag kommer senare denna dag att föreslå, att riksdagen förelägges proposition med förslag om fortsatt utbyggnad av universitetet i Umeå. De till grund för denna proposition framlagda förslagen innebär, att en betydande del av de samlade utbildningsresurserna inom de aktuella ämnesområdena skall inriktas på de ämnesteoretiska delarna av lärarutbildningen. Med hänsyn till det anförda finner jag mig inte ha anledning att i detta sammanhang närmare gå in på dessa frågor.

Den decentraliserade akademiska utbildningen liksom den akademiska undervisningen per korrespondens och vidareutbildningen av folkskollärare har under senare år utvidgats kraftigt. Förslag om en ytterligare utvidgning av denna verksamhet kommer att framläggas i det följande. Frågan om en utvidgning av verksamheten till att i ökad utsträckning omfatta även andra ämnen än naturvetenskapliga torde få prövas av Kungl. Maj:t, sedan skolöverstyrelsen, med beaktande även av regionalt förekommande behov, ytterligare övervägt den närmare fördelningen av anslaget på skilda ändamål.

Utbildning av gymnasiingenjörer och gymnasieekonomer till lärare har anordnats i en omfattning, som mot bakgrund av hittills gjorda beräkningar av behovet bedömts erforderlig. Det åligger överstyrelsen för yrkesutbildning och skolöverstyrelsen gemensamt att i samråd med lärarutbildnings-sakkunniga ompröva hittills gjorda bedömningar av ifrågavarande lärarbehov på längre sikt och att i kommande anslagsäskanden framlägga de förslag, vartill dessa bedömningar leder.

Genom förbättrade resurser för prognosverksamhet och yrkesvägledning finns numera goda möjligheter att fästa de studerandes uppmärksamhet på yrkesområ-

den, inom vilka brist råder. En ytterligare förstärkning av dessa resurser avses komma till stånd.

Ökning av lärarbenägenheten. Utan tvivel är utformningen av såväl den äm-
nesteoretiska som den praktiska lärarutbildningen av synnerligen stor betydelse
för lärarrekyteringen. Viss försöksverksamhet med en på läraryrket direkt in-
riktad yrkesutbildning redan under de äm-nesteoretiska studierna har inletts inne-
varande läsår, dels vid några fakulteter i vissa naturvetenskapliga ämnen, dels i
form av en till Linköping och Örebro förlagd tvåbetygsutbildning samt tekno-
logie magisterutbildning. Förslag om utbildning av lärare i matematisk-natur-
vetenskapliga och grundläggande tekniska ämnen vid tekniska högskolan i Stock-
holm har framlagts i årets statsverksproposition. Slutligen erinras om de förut
berörda förslagen om anordnande av en mot läraryrket inriktad ämnesutbildning
vid Umeå universitet, vilka förslag kommer att behandlas i annat sammanhang.
— Även om sålunda åtskilliga insatser har gjorts eller kommer att föreslås i
syfte att skapa en mot läraryrket inriktad utbildningsgång, kan några mer ge-
nomgripande åtgärder i detta avseende inte vidtagas, förrän lärarutbildningssak-
kunniga framlagt sina slutliga överväganden och förslag. Denna fråga hör till
huvuduppgifterna i de sakkunnigas utredningsuppdrag.

Förutsättningarna och formerna för rekrytering av i andra yrken verksamma
med en för lärarverksamhet lämplig utbildning är en mycket viktig fråga. Denna
fråga torde emellertid få upptas till behandling i annat sammanhang.

En intensiv informationsverksamhet är säkerligen av stor betydelse för lärar-
rekryteringen. Jag avser att vidtaga åtgärder för att en sådan information skall
komma till stånd. Vissa förberedelser härför har vidtagits.

Utnyttjande av befintliga arbetskraftsreserver. Åtgärder i syfte att stimulera
pensionärer att ta anställning som lärare har redan tidigare vidtagits. Möjlig-
heterna att gå ännu längre i detta hänseende prövas i annat sammanhang.

Frågan om en förenkling av systemet med brist- och utbytestjänster samt en
anpassning av detta system till dagens situation prövas likaledes i annat sam-
manhang.

Rekommendationer angående bistånd åt de tekniska gymnasierna med tim-
lärare, främst i tekniska ämnen, har tidigare direkt eller genom förmedling av
vederbörande huvudorganisationer tillställts statliga och kommunala myndig-
heter och institutioner ävensom enskilda arbetsgivare. Motsvarande rekomen-
dation överväges i fråga om personal med förutsättningar för lärartjänstgöring i
även andra ämnen än tekniska ämnen.

Det bör slutligen påpekas, att utrymme finns för lokala initiativ i syfte att
underlätta för personer med lämplig utbildning att tjänstgöra som lärare.

Ändring av kvalifikationskraven på lärare. Några ändringar av kvalifikations-
kraven på lärare är inte omedelbart aktuella. Frågan har redan kommenterats i
det föregående. Förslag från lärarutbildningssakkunniga bör avvaktas.

Administrativa åtgärder i syfte att underlätta lärarrekruteringen och stabilisera den lokala planeringen av skolverksamheten. I ett läge av svår lärarbrist är det givetvis angeläget, att de administrativa bestämmelser, som reglerar anställningsförfaranden, tjänstledighet m. m., ges en utformning, som svarar mot situationens krav, bl. a. i fråga om skyndsamhet i handläggningen, och som i görligaste mån underlättar den lokala planeringen och administrationen av skolverksamheten. Synpunkter på dylika frågor inhämtades från landets skolchefer i samband med ekklesiastikdepartementets undersökning av lärarsituationen hösten 1963. De inkomna synpunkterna bearbetas för närvarande inom departementet med sikte på utfärdande av anvisningar eller ändrade bestämmelser under vårens lopp. Detsamma gäller beträffande inkomna synpunkter rörande tidigareläggning av intagningen vid olika utbildningsanstalter och kurser samt rörande översyn av bestämmelserna om resekostnadsersättning i olika fall. Beträffande flertalet av här ifrågasatta åtgärder ankommer det på Kungl. Maj:t eller underlydande myndighet att besluta. I vissa hänseenden torde ställningstaganden till framkomna förslag böra ske på det kommunala planet.

Uppkommande förslag till andra åtgärder än de i det föregående redovisade kommer givetvis att övervägas ingående.

För vissa av de här redovisade åtgärderna, vilka bör bli föremål för riksdagens prövning, kommer en närmare redogörelse att lämnas i efterföljande avsnitt och i samband med anslagsberäkningarna för budgetåret 1964/65.»

Praktisk-pedagogisk utbildning av ämneslärare

Kapaciteten för praktisk-pedagogisk utbildning av ämneslärare har, som framgår av den föregående redogörelsen, numera byggts ut så att den totalt sett väl svarar mot efterfrågan på utbildningsplatser. Utbyggnaden har skett i form av en utökning av såväl lärarhögskolornas som lärarkursskolornas kapacitet. Vid vissa av sistnämnda skolor har en ökning av antalet lärarkandidater kunnat ske genom att vissa förstärkningsåtgärder, om vilka Kungl. Maj:t enligt riksdagens bemyndigande äger besluta, kunnat vidtagas. Lärarhögskolorna representerar alltjämt mindre än hälften av den samlade utbildningskapaciteten och antalet sökande till lärarhögskolorna är, till skillnad mot vad som är fallet vid lärarkursskolorna, större än antalet utbildningsplatser.

Förslag om en ytterligare ökning från och med nästa läsår av lärarhögskolornas kapacitet föreligger. Den förutsättes ske genom ökning av intagningen vid lärarhögskolan i Göteborg från 60 till 75 lärarkandidater per termin samt genom upprättande av en ny lärarhögskola i Uppsala med en intagningskapacitet första läsåret av 40 lärarkandidater per termin. Vidare har en ökning av intagningen vid samtliga lärarhögskolor bedömts vara möjlig genom ett betydligt effektivare ianspråktagande av de på lärarhögskoleorterna befintliga lärarkursskolorna. Vilken intagningsökning som slutligt kan uppnås genom sistnämnda åtgärd är ännu inte klarlagt. I detta sammanhang bör också nämnas förslaget om anordnande av lärarutbildning vid universitetet i Umeå, vilket behandlas i annat sammanhang.

Departementschefen anser det både från lärarutbildnings- och lärarrekruterings synpunkt angeläget, att lärarhögskolekapaciteten snabbast möjligt utbygges. Han tillstyrker därför den föreslagna utbyggnaden av lärarhögskolan i Göteborg och förutsätter därjämte, att ett effektivare ianspråktagande av lärarkurskolorna i Göteborg skall göra det möjligt att där öka kapaciteten ytterligare.

Lärarutbildningssakkunnigas förslag om upprättande av en lärarhögskola i Uppsala tillstyrker departementschefen likaledes och räknar, i likhet med de sakkunniga, med en intagning av 40 lärarkandidater per termin under det första läsåret. Skulle möjligheter visa sig föreligga att öka intagningen i något eller några ämnen, så att den samlade intagningen blir större än som här beräknats, bör hinder inte föreligga mot en sådan utökning, framhåller departementschefen. Departementschefen anför fortsättningsvis bl. a. följande.

»Vid den fortsatta utbyggnaden av lärarhögskolekapaciteten måste de utbildningsresurser som finns på de befintliga lärarhögskoleorterna synnerligen noggrant tillvaratagas. Gjorda undersökningar har visat, att man genom lämpliga åtgärder i detta syfte kan öka lärarhögskolornas utbildningskapacitet i inte obetydlig omfattning. Vilken förstärkning av lärarhögskolorna med vissa nya lärartjänster, som erfordras för att ett maximalt utnyttjande av lärarhögskoleorternas resurser för praktisk lärarutbildning skall uppnås, har ännu ej hunnit närmare undersökas, varför förslag härom ej framlägges nu. På grundval av den i det föregående lämnade redogörelsen bedömer jag emellertid att en inte obetydlig ökning av utbildningskapaciteten skall kunna ske redan därigenom att man på ett ändamålsenligare sätt tar i anspråk lärarkurskolornas kapacitet för lärarhögskolornas räkning. Det bör tills vidare ske inom ramen för de förstärkningsanordningar vid lärarkurskolorna som Kungl. Maj:t i enlighet med ett tidigare av riksdagen lämnat bemyndigande äger vidtaga.

I anslutning till vad jag nu anført, vill jag meddela, att inom departementet överväges hur blivande lärares benägenhet att snarast efter sin examen genomgå praktisk lärarutbildning skall kunna ökas. Även frågan om lärarrekruteringen beaktas i detta sammanhang. De åtgärder, vari dessa överväganden kan utmynna, torde senare kunna vidtagas av Kungl. Maj:t.»

Departementschefen övergår därefter till att behandla vissa frågor, som sammanhänger med förslaget om upprättande av en ny lärarhögskola i Uppsala. Utskottet torde härvidlag få hänvisa till den redogörelse som intagits i propositionen, s. 34—36.

Utbildning av folk- och småskollärare

I proposition 1963: 111 lämnades en redogörelse för innehållet i en av 1960 års lärarutbildningssakkunniga framlagd klasslärarprognos samt för inhämtade remissyttranden över denna. Av redogörelsen framgick att prognosen utmynnade i en beräkning av examinationsbehovet i fråga om folk- och småskollärare samt att som grund för denna beräkning låg omfattande undersökningar rörande såväl

tillgångssidan, som behovssidan. Remissorganens omdömen om den gjorda prognosen var över lag mycket positiva.

Beträffande examinationsbehovet utmynnar de sakkunnigas beräkningar i vissa talserier (propositionen, s. 40). Av dessa framgår att medeltalen per år fram till år 1970 är 792 för småskollärare och 844 för folkskollärare. Medeltalen per år efter 1970 är 535 för småskollärare och 918 för folkskollärare.

För folkskollärarnas del är examinationsbehovet, sett över en längre period, ganska konstant. En beräknad minskning av folkskolläraryrket på mellanstadiet och en ökning av behovet på högstadiet balanserar i viss mån mot varandra. Som framgår av tabblån på s. 40 i propositionen över behovstalen uttryckta i heltidstjänster räknas dock totalt sett med en viss minskning av folkskolläraryrket under 1960-talet.

När det gäller småskollärarna föreligger däremot en klart sjunkande utveckling av examinationsbehovet. Det stora examinationsbehovet år 1964 sammanhänger med att examinationen år 1963 var mycket låg till följd av ungefär halva utbildningskapacitetens omläggning till 3-årig småskolläraryrket två år tidigare. Lågstadiets utvidgning till att omfatta även årskurs 3 har givetvis även inverkat. Under den återstående delen av 1960-talet beräknas emellertid, som framgår av tabblån, behovet av småskollärare vara i stort sett konstant. Samtidigt beräknas fr. o. m. år 1966 avgången av småskollärare minska kraftigt. Anledningen härtill är den låga examinationen av småskollärare under 1930- och 40-talen. De små examinationsårgångarna från dessa årtionden kommer nu efter hand upp i pensionsålder och föranleder, jämfört med tidigare ganska stora pensionsårgångar, en mindre avgång ur yrket. Under 1960-talets sista år inträder en liknande utveckling även för folkskollärarnas del.

Utbildning av folk- och småskollärare bedrivs innevarande budgetår dels vid lärarhögskolorna i Stockholm, Malmö och Göteborg, dels vid 20 folkskoleseminarier. Annedals folkskoleseminarium i Göteborg står under avveckling och kommer att vara helt avvecklat med utgången av budgetåret 1964/65.

Följande tabblån visar, hur *lärarhögskolornas kapacitet* för utbildning av folk- och småskollärare utvecklats under senare år.

Lärarhögskolan i	Folkskolläraryrket								Småskolläraryrket							
	1961		1962		1963		1964		1961		1962		1963		1964	
	vt	ht	vt	ht	vt	ht	vt	ht	vt	ht	vt	ht	vt	ht	vt	ht
Stockholm ...	48	48	48	48	48	48	48		—	—	—	—	—	—	—	—
Malmö	—	—	—	48	48	48	48		—	—	—	24	24	24	24	
Göteborg				—	48 ¹	48	48					—	—	48	48	
Summa	48	48	48	96	144	144	144					24	24	72	72	

¹ Övergångsvis intagna vid Annedals folkskoleseminarium.

Seminarieorganisationens utveckling visas av följande tablå, i vilken även angivits de avdelningar, som under närmast följande år kommer att finnas i organisationen till följd av redan fattade beslut.

Ht År	Antal klassavdelningar													Total- s:a avd.
	folkskolläraryt utbildning							småskolläraryt utbildning						
	fyraårig linje				tvåårig linje		S:a avd.	treårig linje			tvåårig linje		S:a avd.	
	I ^a	II ^a	III ^a	IV ^a	I ^a	II ^a		I ^a	II ^a	III ^a	I ^a	II ^a		
1960	8	12	12	12	12	12	68	1	1	1	44	44	91	159
1961	8	8	12	12	18	12	70	26	1	1	22	44	94	164
1962	8	8	8	12	19	18	73	26	26	1	26	22	101	174
1963	6	8	8	8	19	19	68	17	26	26	16	26	111	179
1964		6	8	8		19	?		17	26		16	?	?
1965			6	8			?			17			?	?
1966				6										

Examinationskapaciteten såvitt gäller folkskollärare har genom de senaste årens beslut om intagningen vid lärarhögskolor och folkskoleseminarier ökat mycket kraftigt. Småskolläraryt examinationen har under en följd av år legat på en hög nivå utom under år 1963, då examinationssiffran kraftigt påverkades av ungefär halva kapacitetens omläggning till 3-årig småskolläraryt utbildning. Denna, i klasslärarprognosen beaktade minskning av examinationen med drygt 500 lärare, som skedde nämnda år, påverkade givetvis småskollärarytsituationen läsåret 1963/64.

En jämförelse mellan å ena sidan examinationen under perioden 1964—67 enligt fattade beslut samt redovisade förslag och bedömningar och å andra sidan examinationsbehovet under samma period enligt klasslärarprognosen ger följande bild.

	Folkskollär.	Småskollär.
Examination 1964—67	3 792	4 080
Exam.behov 1964—67	3 780	3 853

Enligt denna jämförelse, där ingående lärarbrist, avgång till högre stadier, avgång ur yrket samt skolorganisationens tillväxt eller minskning beaktats i prognosens behovstal, skulle balans mellan tillgång och behov råda år 1967. Reservation måste dock enligt propositionen göras för osäkerheten i vissa grundläggande bedömningar. Huruvida högstadiets behov av folkskollärare kommer att öka mer än som beräknats i prognosen säges vara en i sammanhanget särskilt svårbedömbart fråga. Detta behov synes nu kunna antagas bli större än som förutsatts i prognosen, framhålles det.

Till grund för bedömningen av den erforderliga kapaciteten för utbildning av folk- och småskollärare bör enligt *departementschefen* läggas dels den av lärarutbildningssakkunniga år 1962 framlagda klasslärarprognosen, dels departementets undersökning av lärarsituationen hösten 1963. Departementschefen hävdar i fråga om behovet av folkskollärare att hänsyn också måste tagas till de förnyade undersökningarna av ämneslärarsituationen, enär denna situation, som den nu ter sig, åtminstone temporärt torde leda till att ett större antal folkskollärare än prognosen förutsatt kommer att tjänstgöra på grundskolans högstadium. Sistnämnda förhållande utgör en osäkerhetsfaktor, som nu synes motivera ett större examinationsbehov än som beräknades i klasslärarprognosen är departementschefens slutsats. Departementschefen fortsätter:

»Prognosens beräkningar av det egentliga klasslärarbehovet, dvs. behovet av småskollärare samt behovet av folkskollärare för tjänstgöring inom folkskolan och på grundskolans mellanstadium, torde vila på ganska säker grund. Den tendens till avvikelse från prognosen som hittills kunnat konstateras när det gäller dessa kategorier begränsar sig till takten för B-formens avveckling och pekar mot ett något mindre lärarbehov än som, utifrån ett relativt försiktigt antagande om denna avveckling, beräknats i prognosen. I övrigt föreligger inga omständigheter, som tyder på att det faktiska behovet av klasslärare på egna stadier skulle komma att avvika nämnvärt från det beräknade.

Såvitt gäller småskollärare bör enligt min mening ställningstagandena rörande utbildningskapaciteten i huvudsak kunna grundas på prognosen. Den ökning av småskolläraryrket, som konstaterats hösten 1963, ändrar inte denna bedömning, enär denna bristökning berodde på en förutsedd tillfällig nedgång av examinationen våren 1963 till följd av en omläggning till treårig utbildning av ungefär halva utbildningskapaciteten från läsåret 1961/62. Givetvis är det angeläget, att den uppkomna bristen snarast täckes. Detta ligger också utsagt i prognosens examinationsbehov för år 1964, som angivits till ca 1 800 lärare.

Beträffande folkskollärare är underlaget för ett ställningstagande mer osäkert. Denna osäkerhet hänför sig, som redan framhållits, till frågan om behovet av lärare på högstadiet. Jag anser sistnämnda osäkerhetsfaktor tala för att utbildningskapaciteten, såvitt gäller folkskollärare, tills vidare hålles på en hög nivå. Härför talar också att bristen på folkskollärare inom folkskolan och grundskolans mellanstadium innevarande läsår uppgår till över 1 000 lärare.

Utbildning av folk- och småskollärare bedrivs dels vid lärarhögskolor, dels vid folkskoleseminarier. Lärarhögskolornas kapacitet har utbyggt successivt. Inom lärarutbildningssakkunniga pågår för närvarande en detaljerad planering av den fortsatta utbyggnaden. Denna utbyggnad måste givetvis efter hand inverka på seminarieorganisationen. Allteftersom befintliga lärarhögskolor utbygges och nya lärarhögskolor inrättas måste seminarieorganisationen krympas. Vid den pågående planeringen av denna omläggning har stor hänsyn tagits till det aktuella behovet av en hög kapacitet för utbildning av folkskollärare. De organisatoriska förutsättningarna för en tillfällig utökning av seminariekapaciteten har därför undersökts.»

Departementschefen anser starka skäl tala för att utbildningen av folkskollärare sker i den omfattning som visar sig organisatoriskt möjlig och, med hänsyn till den förestående omläggningen, lämplig. Det framhålls att någon omedelbar utbyggnad av lärarhögskolornas intagningskapacitet inte är aktuell. En viss ökning av seminariernas kapacitet i förhållande till innevarande år bör därför enligt departementschefens mening tillfälligtvis ske. Departementschefen föreslår, att intagningen på tvåårig folkskollärlinje, som detta läsår liksom förra läsåret omfattat 19 avdelningar, nästa läsår skall omfatta 24 avdelningar. Denna kapacitetsökning bör delvis åstadkommas genom omläggning av utbildningen vid seminarierna i Stockholm och Göteborg från 4-årig till 2-årig. Den 4-åriga linjen förutsättes, i enlighet med skolöverstyrelsens förslag, minska från nuvarande sex till fyra intagningsavdelningar.

Beträffande utbildningen av småskollärare anser departementschefen det på ett övertygande sätt klarlagt, att examinationsbehovet efter hand kommer att minska. Departementschefen förordar därför en fortsatt reducering av antalet intagningsklasser vid folkskoleseminariernas småskollärlinjer. Han anser dock, att intagningen nästa år bör hållas på en något högre nivå än vad skolöverstyrelsen föreslagit. I stället för den av överstyrelsen föreslagna reduceringen från sammanlagt 33 intagningsklasser innevarande läsår till 24 intagningsklasser nästa läsår föreslås en intagning omfattande 28 klasser.

Totalt minskar antalet klasser inom hela seminarieorganisationen, vid bifall till vad departementschefen förordat, från 179 klasser innevarande läsår till 156 klasser nästa läsår.

Den sammanlagda examinationen av folk- och småskollärare, dvs. inom såväl lärarhögskole- som seminarieorganisationen, fram till 1967 vid här förordad intagning framgår av i propositionen redovisade tablåer och sammanfattnings-siffror.

Liksom tidigare år förutsättes det få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta slutligt beslut i fråga om antalet intagningsavdelningar vid folkskoleseminarierna.

Departementschefen dröjer slutligen något vid skolöverstyrelsens påpekande beträffande nödvändiga åtgärder i samband med den successiva minskning av seminarieorganisationen, som nu bör inledas. Enligt vad departementschefen säger sig ha under hand erfärut, har det inom lärarutbildningssakkunniga bedrivna planeringsarbetet för övergång till lärarhögskoleorganisation nu fortskridit så långt, att det senast i samband med fastställandet i vår av antalet intagningsavdelningar vid seminarierna synes kunna lämnas vissa klara och konkreta besked i fråga om vad som bedömes vara den lämpliga takten i överförandet av utbildningen av folk- och småskollärare till lärarhögskolor. I det sammanhanget torde, anför departementschefen, en utgångspunkt erhållas för planering av sådana åtgärder, som med hänsyn till de enskilda befattningshavarnas intressen kan vara påkallade i samband med denna omläggning.

Utbildning av förskollärare och vårdpersonal vid barnanstalter

Departementschefen har i detta ämne anfört följande i anslutning till förslag av skolöverstyrelsen och barnanstaltutredningen (se beträffande sistnämnda båda förslag propositionen s. 48—57).

»En betydande utbyggnad av den lärarutbildning, som inriktar sig på omhändertagandet av barn i förskoleåldern, påbörjades under föregående budgetår. De arbetsuppgifter som ankommer på ifrågavarande lärare, förskollärarna, innefattar både pedagogisk verksamhet och barnavårdande verksamhet. Förskollärarnas arbete och därmed också deras utbildning har därför ett nära samband med annan barnvårdspersonals arbete och utbildning. Av denna anledning har jag funnit det motiverat att behandla den angelägna frågan om en fortsatt utvidgning av förskollärarytbildningen tillsammans med den av barnanstaltsutredningen aktualiserade likaledes angelägna frågan om utbildningen av personal för barnanstalter. En samordnad planering av utbildningen för dessa personalkategorier är en första förutsättning för att de stora utbildningsbehoven på de aktuella vårdområdena skall kunna tillgodoses.

Den önskvärda snabba utbyggnaden av barnstugeverksamheten under de närmaste åren nödvändiggör en kraftigt ökad examination av förskollärare. Antalet intagningsklasser vid förskoleseminarierna bör därför, på sätt skolöverstyrelsen föreslår, ökas med 5 till sammanlagt 21. Denna ökning av intagningskapaciteten avses väsentligen komma till stånd genom upprättande av två nya förskoleseminarier, ett i Södertälje och ett i Västerås. Mot överstyrelsens förslag härutinnan har jag ingen erinran. Skulle någon ytterligare utvidgning av förskoleseminariernas intagningskapacitet visa sig möjlig i tillräckligt god tid före nästa läsårs början torde, därest riksdagen inte riktar någon erinran häremot, Kungl. Maj:t, liksom nu gäller beträffande folkskoleseminarieorganisationen, äga fatta beslut härom. Inom ramen för Kungl. Maj:ts befogenhet bör falla att besluta i fråga om de tidigare redovisade förslagen från skolöverstyrelsen angående vidareutbildningskurs vid seminariet i Stockholm och en extra intagningsklass vid seminariet i Göteborg.

Överstyrelsen har föreslagit viss begränsning av antalet lärarkandidater i intagningsklasserna vid flerparallelliga seminarier. Även om vissa skäl kan tala härför, anser jag, med hänsyn till den stora bristen på förskollärare, att seminariernas kapacitet bör utnyttjas så långt det är möjligt och att därför gällande regler ifråga om antalet lärarkandidater per klass i första årskursen bör tillämpas också vid intagningen höstterminen 1964. Detta innebär, att platser bör beredas för 30 lärarkandidater per intagningsklass, med möjlighet för skolöverstyrelsen att, om särskilda omständigheter så kräver, medge ett något lägre antal. Vid bifall till den av mig sålunda förordade utbyggnaden av förskoleseminarierna skulle nästa läsår kunna intagas ca 630 lärarkandidater. Seminarieorganisationen skulle därvid få den omfattning, som framgår av följande sammanställning.

Seminarium	Antal klasser			Antal lärarkandidater		
	I	II	S:a	I	II	S:a
Gävle	2	1	3	60	30	90
Göteborg	2	2	4	60	60	120
Jönköping	1	1	2	30	30	60
Luleå	1	1	2	30	30	60
Malmö	2	2	4	60	60	120
Norrköping	2	2	4	60	59	119
Stockholm	3	3	6	90	80	170
Södertälje	2	—	2	60	—	60
Uppsala	2	2	4	60	60	120
Västerås	2	—	2	60	—	60
Örebro	2	2	4	60	61	121
11 seminarier	21	16	37	630	470	1 100

För inträde vid förskoleseminarium krävs, såsom tidigare nämnts, bl. a. viss förutbildning i barnavård. I praktiken har flertalet intagna vid seminarierna genomgått fullständig barnsköterskeutbildning. Med anledning av den erforderliga utbyggnaden av förskoleseminarierna liksom av annan utbildning i barnavård är det emellertid nödvändigt att söka finna sådana former för den förpraktik, som utgör inträdeskrav vid förskoleseminarierna, att denna i minsta möjliga utsträckning tar i anspråk den begränsade kapaciteten för utbildning av personal för annan barnavårdande yrkesverksamhet. Med hänsyn till knappheten på praktikplatser vid institutioner med småbarn, i detta sammanhang främst daghem och lekskolor, finnes anledning att även undersöka, i vilken mån utbildningen vid förskoleseminarierna kan ges en uppläggningsform, som i mindre grad än som nu är fallet ställer anspråk på handledd praktik vid dessa institutioner. I samband med den översyn av utbildningen som sålunda bör företagas bör också övervägas en av lärarinneutbildningssakkunniga på sin tid väckt fråga om viss samordning av utbildningen av förskollärare och utbildningen av annan kvalificerad personal på barnavårdens område. Här berörda utbildningsfrågor bör med det snaraste tagas upp till övervägande. Till formerna härför torde jag få återkomma i annat sammanhang.

Vad angår barnanstaltsutredningens förslag till förbättrad utbildning för vårdpersonal vid barnanstalter, framgår klart av den tidigare lämnade redogörelsen, att de praktiska förutsättningarna för att, på det sätt och i den omfattning som föreslås, genomföra den föreslagna gemensamma grundkursen är mycket begränsade. Det måste emellertid anses synnerligen angeläget, att de utbildningsbehov utredningen pekat på tillgodoses i största möjliga mån. Jag är därför av den uppfattningen att, trots de svårigheter som kan förutses, alla ansträngningar bör göras för att utredningens förslag, så långt det är möjligt, skall kunna genomföras. Jag förordar sålunda, att den nuvarande barnsköterskeutbildningen i enlighet med utredningens förslag omlägges till en barnavårdsutbildning med

största möjliga kapacitet och med syfte inte enbart att tillgodose behovet av barnsköterskor utan dessutom att tjäna såsom grund för den mera specialinriktade yrkesutbildning, vartill utredningens förslag ytterst syftar. I fråga om utformningen av denna barnavårdsutbildning synes utredningens förslag i stort sett kunna följas, dock med beaktande av remissinstansernas synpunkter och de lokala förutsättningarna på respektive utbildningsorter. I syfte att underlätta den föreslagna utbyggnaden bör emellertid prövas, om inte den praktiska delen av utbildningen kan utformas på ett sätt, som ställer mindre anspråk på praktikplatser vid barnstugor än utredningen förutsatt. I samma syfte bör man eftersträva, att utbyggnaden av barnavårdsskolorna sker på ett sådant sätt att konkurrens mellan barnavårdsskolor och förskoleseminarier om de knappa resurserna för praktisk utbildning i möjligaste mån undviks. På orter med förskoleseminarium bör man i största möjliga utsträckning söka förlägga den för eleverna i barnavårdsskolan erforderliga praktiken till andra institutioner än daghem och lekskolor.

Med hänsyn till vad här framhållits är det nödvändigt, att utbyggnaden av förskoleseminarier och barnavårdsskolor samordnas centralt. Såsom framhållits i ett flertal remissyttranden är detta givetvis angeläget också i fråga om de av barnanstaltsutredningen föreslagna anstaltspedagogiska yrkeskurserna. Gentemot utredningens förslag rörande dessa kurser har jag, fränsett följande komplementära synpunkter, inte någon erinran.

Även om förskollärarkandidaternas förutbildning i barnavård kan utformas på ett sådant sätt, att de föreslagna barnavårdsskolorna avlastas en del av de elever utredningen räknat med (240), och även om det visar sig möjligt att utforma den praktiska delen av barnavårdsutbildningen på ett sätt, som reducerar behovet av praktikplatser, är det sannolikt, att det kommer att dröja relativt länge, innan de av barnanstaltsutredningen omfattade institutionerna i mera avsevärt ökad utsträckning, jämfört med deras nuvarande rekrytering av barnsköterskor, kan nyanställa personal med den föreslagna grundutbildningen. Med hänsyn härtill samt till de avsevärda brister i fråga om utbildningen som enligt utredningen föreligger bland den nu anställda personalen, bör det allvarligt övervägas, om man inte för rätt till inträde i de föreslagna anstaltspedagogiska yrkeskurserna bör dispensera från kravet på genomgången grundkurs i betydligt större utsträckning än utredningen föreslagit. Härför talar också det i föregående redogörelse påvisade förhållandet, att en betydande del av den berörda personalen har till uppgift att vårda, inte barn utan ungdomar och vuxna. Det härmed sammanhängande önskemålet om ett ökat inslag av manlig vårdpersonal utgör ytterligare ett skäl för den utvidgning av dispensmöjligheterna, som jag anser böra övervägas.

Det åligger vederbörande överstyrelse att med beaktande av vad här anförts och i nära samverkan med övriga berörda myndigheter och huvudmän snarast vidtaga åtgärder för att i görligaste mån genomföra den av barnanstaltsutredningen föreslagna organisationen av utbildningen.»

Utskottet

I sitt utlåtande förra året (1963:132) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1963:111 angående förslag om ökad lärarutbildning m. m. uttalade utskottet, att bristen på lärare inom praktiskt taget alla sektorer av skolväsendet måste be-tecknas som det för närvarande allvarligaste skolproblemet. Det syntes utskot-tet uppenbart att de målmedvetna åtgärder för att öka lärartillgången som på allvar inleddes genom riksdagens beslut i anledning av propositionen 1962:106 i anslutning till grundskolereformen måste få sin fortsättning. Enligt utskottet var det helt naturligt att uppmärksamheten i dagens läge främst inriktades på gymnasiestadiet, på grundskolans högstadium och på förskolestadiet.

Det finns enligt utskottet skäl att understryka dessa uttalanden även i år. Den förra året påbörjade, på bredden upplagda aktionen för bättre lärartillgång måste uppenbarligen få sin efterföljd även i år, understödd av en framsynt pla-nering.

Utskottet kommer att i det följande redovisa sitt ställningstagande till depar-tementschefens förslag först beträffande ämneslärare, sedan beträffande folk-och småskollärare och slutligen beträffande förskollärare m. fl.

Vad i propositionen nr 68 redovisas tyder på att lärarsituationen i de allmänna gymnasier och på grundskolans högstadium inte utvecklat sig som tidigare prognoser, senast lärarutbildningssakkunnigas ämneslärarprognos från 1962, syn-tes berättiga till att antaga. En inte obetydlig försämring i situationen i jäm-förelse med tidigare antaganden synes vara ett faktum. Lärarbristen är bety-dande, inte minst i bemärkelsen brist på vidareutbildade lärare.

I detta läge har departementschefen ansett sig böra precisera de åtgärder som bör kunna vidtagas såväl på behovssidan som på tillgångssidan avseende *äm-neslärare*. De rekommenderade eller eljest redovisade åtgärderna avser effek-tivisering av arbetsformerna, överförande av arbetsuppgifter från lärare till an-nan arbetskraft, förbättring av lärarutbildningen och lärarnas arbetsförhållan-den, ökning av utbildningskapaciteten och lärarbenägenheten, ett bättre utnytt-jande av befintliga arbetskraftsreserver samt administrativa åtgärder i syfte att underlätta lärarrekruteringen och stabilisera den lokala planeringen av skol-verksamheten. Utskottet har i det föregående lämnat en utförlig redovisning för innebörden av de av departementschefen förordade eller rekommenderade åtgärderna och vill för sin del ansluta sig till att de prövas och realiseras. Det bör kraftigt understrykas det ansvar som vilar på skolöverstyrelsen att tillse, att de uppdrag som i skilda hänseenden förutsättes lämnade åt överstyrelsen med hänsyn till lärarsituationens allvar fullgöres så skyndsamt som omständig-heterna det medger.

Till vissa av de i propositionen nu redovisade åtgärderna återkommer utskot-tet i det följande eller i andra sammanhang.

Här må i anslutning till att disciplinfrågan och frågor om åtgärder för lugnare arbetsförhållanden aktualiserats i motionerna I:713 och II:868 erinras om att de-

departementschefen rekommenderat att det uppdrages åt skolöverstyrelsen att skyndsamt undersöka vilka åtgärder som kan vidtagas för att skapa ett effektivt, positivt samarbete mellan lärare, föräldrar och elever. Som underlag för en dylik undersökning förutsättes bl. a. en noggrann kartläggning av rådande disciplinförhållanden inom skolans olika stadier. Enligt vad utskottet erfarit bearbetas och analyseras redan inhämtat primärmaterial avseende disciplinförhållandena och därmed sammanhängande frågor rörande lugnare arbetsförhållanden i skolorna inom överstyrelsen. Utskottet utgår från att överstyrelsen och senare Kungl. Maj:t kommer att ägna stor uppmärksamhet åt hithörande problem. Någon särskild riksdagsskrivelse i av motionärerna angivet syfte synes icke utskottet påkallad. Motionerna i fråga bör därför icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionerna I:711 och II:869 har föreslagits, att riksdagen skulle i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag om försöksverksamhet med uppdelning av skolklasser, där särskilda disciplinsvårigheter råder. Enligt utskottets mening synes det lämpligen böra ankomma på skolöverstyrelsen att taga i övervägande spörsmålet om sådan försöksvis uppdelning i samband med nyssnämnda uppdrag att kartlägga disciplinförhållandena i skolan. Motionerna i nu berört hänseende bör därför icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Departementschefens förslag beträffande en utökning av kapaciteten för praktisk-pedagogisk utbildning av ämneslärare avser dels en ökning av intagningen vid lärarhögskolan i Göteborg från 60 till 75 lärarkandidater per termin, dels upprättande av en ny lärarhögskola i Uppsala med en intagningskapacitet första läsåret av 40 lärarkandidater per termin, dels ock ett effektivare ianspråktagande av de lärarkursskolor som finns på lärarhögskoleorterna.

Utskottet ger sin anslutning till departementschefens förslag och hälsar med särskild tillfredsställelse att lärarhögskolan i Uppsala kan börja sin verksamhet i höst. Vad departementschefen förordat med avseende på ifrågavarande lärarhögskola har icke givit utskottet anledning till erinran.

I motionerna I:711 och II:869 har hemställts om inrättande snarast möjligt, dock senast fr. o. m. budgetåret 1965/66, av en professur i praktisk pedagogik vid lärarhögskolan i Uppsala. Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att en sådan professur kommer till stånd. Detta synes böra ske så snart som möjligt. Det torde dock böra beaktas att saken uppenbarligen fordrar ytterligare överväganden med avseende bl. a. på lokaler och eventuella avvägningssproblem med hänsyn till den vid Uppsala universitet befintliga pedagogikinstitutionen. Något principbeslut om professurens inrättande är utskottet icke berett att förorda. Utskottet avstyrker därför bifall till ifrågavarande motioner i här berört hänseende.

Vad beträffar utbildningen av *folk- och småskollärare* har departementschefen till grund för bedömningen av den erforderliga utbildningskapaciteten lagt dels lärarutbildningssakkunnigas klasslärarprognos, dels en inom departementet gjord

undersökning av lärarsituationen, dels ock ämneslärarsituationen, som enligt departementschefen åtminstone temporärt synes motivera att ett större antal folkskollärare än som förutsatts i prognosen kommer att tjänstgöra på grundskolans högstadium.

Beträffande folkskolläraryrket förordar departementschefen en tills vidare hög utbildningskapacitet, motiverad av osäkerheten om behovet av lärare på högstadiet samt bristen på folkskollärare inom folkskolan och grundskolans mellanstadium. För nästa budgetår föreslås att intagningen skall omfatta 24 avdelningar på tvåårig folkskolläraryrke — nu 19 avdelningar — och fyra avdelningar på fyraårig folkskolläraryrke — nu sex avdelningar.

Med hänsyn till att föreliggande prognosmaterial så entydigt pekar på ett successivt minskat examinationsbehov av småskollärare förordar departementschefen en fortsatt reducering av antalet intagningsklasser vid seminariernas småskolläraryrken. För nästa budgetår föreslås 28 intagningsklasser mot nu 33.

Liksom tidigare förutsattes det få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta slutligt beslut om antalet intagningsavdelningar vid folkskoleseminarierna.

I anslutning till frågan om dimensioneringen av utbildningskapaciteten för folk- och småskollärare m. m. har väckts ett antal motioner. Utskottet skall, innan utskottet övergår till att redovisa sina ställningstaganden till motionsyrkandena, lämna en kortfattad redovisning för vissa uppgifter rörande utbildningskapaciteten och seminarieorganisationen, som utskottet inhämtat från lärarutbildningssakkunniga.

Enligt vad utskottet erfarit avser lärarutbildningssakkunniga att inom kort i ett betänkande redovisa förslag om en lämplig takt för övergången från seminarie- till lärarhögskoleutbildning av folk- och småskollärare. Omorganisationen skall vara genomförd efter utgången av budgetåret 1969/70. Det förutsättes, inte minst med hänsyn till lärarpersonalens berättigade intressen, att planeringsarbetet för genomförande av omorganisationen skall påbörjas omedelbart i samarbete med skolöverstyrelsen. Vissa förberedelser härvidlag har redan träffats. De sakkunniga räknar med ett fast behov av sex lärarhögskolor — med tillkomsten av lärarhögskolan i Uppsala är antalet fr. o. m. den 1 juli 1964 fyra — och ett par mindre enheter, »filialer», för Norrlands behov. Härutöver tillkommer som reserv ytterligare ett par enheter genom bibehållande tills vidare av viss kapacitet på ett par seminarieorter. Utbildningskapaciteten beträffande folkskollärare kan, om alla resurser behöver utnyttjas till fullo, beräknas överstiga lärarutbildningssakkunnigas tidigare prognoser rörande det erforderliga utbildningsbehovet läsåret 1970/71 med inte mindre än 50 %. Härvid har beaktats högre skolformers behov av folkskollärare. Utbildningsbehovet beträffande småskollärare förutsättes av lärarutbildningssakkunniga i enlighet med tidigare prognoser fortlöpande minska. Enligt de inhämtade uppgifterna kan riksdagsbeslut om övergång till lärarhögskola fattas tidigast våren 1966 och åtgärder i anledning härav vidtagas tidigast hösten 1966.

Enligt utskottets mening synes de aviserade planerna om en snar övergång

från seminarie- till lärarhögskoleutbildning vara en naturlig konsekvens av riksdagens principbeslut redan år 1950 om en övergång till lärarhögskolesystem. Stora enheter koncentrerade till ett fåtal orter är utan tvivel nödvändiga, både därför att klasslärarutbildningen bör stödjas av vetenskaplig forskning — möjligheterna härtill är med hänsyn till erforderligt samarbete givetvis störst på de akademiska orterna — och därför att endast dessa stora enheter kan ge underlag för erforderligt antal lärartjänster och den praktiska utbildning som är knuten till lärarutbildningen. Utskottet vill i detta sammanhang med avseende på en i vissa motioner föregiven risk från rekryteringssynpunkt av lärarutbildningens lokalisering endast till vissa centra erinra om att praktikterminen vid lärarhögskoleutbildningen medför att lärarna sprides över hela landet.

I motionerna I:677 och II:824 har uttryckts farhågor för att koncentrationen till ett fåtal större orter inte skulle ha sådana fördelar i praktiskt, vetenskapligt och pedagogiskt avseende som inte de nuvarande seminarieorterna under många år ännu — och i vissa avseenden bättre — skulle kunna erbjuda.

Med hänsyn till principbeslutet år 1950 om övergång till lärarhögskolesystem, vars praktiska förverkligande utskottet tidigare vid flera tillfällen efterlyst, och då systemet enligt utskottets nyss angivna uppfattning har obestridda fördelar, kan utskottet inte dela motionärernas farhågor. Principbeslutet står fast och övergången till lärarhögskolesystem kan enligt utskottets mening inte längre uppskjutas. Det är däremot enligt utskottets uppfattning väsentligt att övergången och det oundvikliga nedläggandet av seminarier sker så smidigt som möjligt. De försäkringar som lämnats av departementschefen i propositionen och som utskottet erhållit också från lärarutbildningssakkunniga om att särskild hänsyn skall tagas till de enskilda befattningshavarnas intressen i samband med omläggningen är enligt utskottets mening ytterst värdefulla. Utskottet vill i sammanhanget också uttrycka den förhoppningen, att de nedlagda seminarielokalerna så långt möjligt skall kunna komma till sådan framtida användning, som främjar och ligger i linje med seminarieortens allmänt kulturella intressen.

Utskottet finner mot bakgrunden av vad som här upptagits icke skäl att, såsom i motionerna I:677 och II:824 påyrkats, riksdagen skulle i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i motionerna anförts. Motionerna i fråga bör därför icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Med hänsyn dels till vad som upplysts om den planering för en definitiv övergång till lärarhögskoleutbildning av klasslärare — förenad med en samtidig ökning av utbildningskapaciteten — som kan väntas i anslutning till kommande förslag av lärarutbildningssakkunniga och dels till vad utskottet i det föregående anförts i ämnet avstyrker utskottet jämväl bifall till yrkandet i motionerna I:685 och II:836 om bibehållande under vissa betingelser av seminarieorganisationen vid nuvarande omfattning.

I flera motioner har berörts frågan om intagningskapaciteten vid seminarier och dennas fördelning på olika utbildningslinjer. I motionerna I:685 och II:836

har föreslagits att lärare för lågstadiet företrädesvis skall utbildas på treårig linje, så länge rekryteringen till denna linje är kvalitativt tillfredsställande.

Den treåriga utbildningen av småskollärare fyller enligt utskottets mening allttjämt en viktig funktion vid våra folkskoleseminarier. Rekryteringen till de treåriga linjerna är uppenbarligen god. Trots detta kan utskottet inte nu se någon anledning att *företrädesvis* utbilda lärare på sådana linjer, särskilt som de tvååriga linjerna med studentexamen som grund dels ger en snabbare examination — en väsentlig faktor i rådande lärarbrist — dels är en logisk konsekvens av den allt större studentexaminationen, dels också får sin motivering av den gradvisa övergången till lärarhögskolesystem, där studentexamen uppenbarligen måste bli inträdeskrav. Det förtjänar i sammanhanget också att påpekas, att inte så få av de sökande — och även sedermera intagna — till de treåriga linjerna är studenter.

Utskottet kan med hänsyn till anförda skäl inte biträda ifrågavarande motionsyrkande. Motionerna I:685 och II:836 bör därför avslås av riksdagen i berört hänseende.

På i huvudsak samma skäl som anförts mot bifall till förslaget i motionerna I:685 och II:836 torde även motionerna I:714 och II:870, i vad de avser att riksdagen skulle uttala sig för att antalet avdelningar vid intagningen i höst till fyraårig folkskollärarytbildning skall vara sex i stället för av departementschefen förordade fyra, böra avslås av riksdagen. Det må här erinras om att skolöverstyrelsen utifrån sina utgångspunkter förordat samma minskning av antalet intagningsavdelningar för fyraårig utbildning som departementschefen nu preliminärt förutsätter. Någon särskild riksdagsskrivelse synes inte nödvändig i fråga om elevintagningen till tvåårig folkskollärarytbildning, eftersom departementschefens starka betoning av att den bör hållas på en hög nivå otvivelaktigt borgar för att syftet i motionerna i fråga blir tillgodosett, då slutligt beslut fattas i fråga om antalet intagningsavdelningar vid folkskoleseminarierna.

Utskottet tillstyrker att seminarieorganisationen får den omfattning som departementschefen förordat. Liksom hittills bör det emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt bestämma antalet intagningsavdelningar vid seminarierna.

Departementschefens förslag till elevintagning vid folkskoleseminarierna bygger enligt departementschefens eget uttalande på särskilt hänsynstagande till bristen på ämneslärare inom ramen för 40 %-alternativet — det alternativ som, senast i enlighet med lärarutbildningssakkunnigas ämnesläroprognos, lagts till grund för dimensioneringen av intagningen på folkskollärlinjerna. Utgångspunkten är alltså att 60 % av undervisningen på grundskolans högstadium skall bestridas av filosofie magistrar och jämställda och 40 % av vidareutbildade folkskollärare. Någon anledning till att riksdagen vid sitt bemyndigande åt Kungl. Maj:t att fatta slutligt beslut om antalet intagningsavdelningar skulle särskilt poängtera att hänsyn skall tagas till ifrågavarande utbildningsbehov inom 40 %-alternativet synes enligt utskottets mening inte föreligga, särskilt som

därjämte lärarutbildningssakkunniga i sitt kommande betänkande kan väntas presentera ett starkt underbyggt krav på att hänsyn även fortsättningsvis skall tagas till ifrågavarande folkskollärabehov. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I: 687 och II: 837 samt I: 711 och II: 869 i nu berört hänseende.

Rådande brist på ämneslärare, inklusive lärare inom 40 %-alternativet, har medfört att många folkskollärare utan vidareutbildning men med lång lärarerfarenhet har kommit att tjänstgöra på högstadiet och där, såvitt utskottet kunnat erfara, gjort utomordentligt goda insatser i undervisningen. De korttidsförordnanden på vilka de arbetar och de osäkra anställningsvillkoren i övrigt skapar emellertid helt naturligt en känsla av otrygghet för vederbörande lärare.

I några motioner har dessa icke vidareutbildade högstadielärares problem tagits upp till behandling. I motionerna I:711 och II:869 framställes sålunda förslag om att sådana lärare, om de fyllt 45 år och i 12 terminer tjänstgjort på grundskolans högstadium, skall ges behörighet till ordinarie ämneslärartjänster. Utskottet kan icke biträda detta yrkande. Enligt utskottets mening skulle detta lätt betraktas som en genväg att nå ordinarie tjänster och på så sätt negativt påverka efterfrågan på och genomgången av vidareutbildningskurserna för folkskollärare. Utskottet anser sig därför böra avstyrka bifall till ifrågavarande motioner i denna del.

I motionerna I:687 och II:837 har hemställts om en särskild riksdagskrivelse till Kungl. Maj:t om att vidareutbildning i läroämnen som förekommer på högre stadier regelmässigt skall anordnas samt att med hänsyn till lärarbristen möjligheter bör tillskapas att ge kompletterande utbildning åt folkskollärare, som genom tjänstgöring på högre stadier gjorts förtrogna med dessa stadiers speciella arbetsproblem. Då frågan om vidareutbildning av folkskollärare, som nu tjänstgör på högre stadier utan att vara vidareutbildade, synes vara aktuell för departementschefen — motionärerna har själva hänvisat till ett uttalande i propositionen nr 68 om att visst fog talade för att samtliga sådana lärare, 1 990, borde vidareutbildas för tjänstgöring på högre stadier, utgår utskottet ifrån att departementschefen överväger de åtgärder som kan anses påkallade i av motionärerna nämnt syfte. Det synes utskottet ytterst angeläget att ifrågavarande lärares trygghetsproblem blir vederbörligen beaktade. Någon särskild riksdagskrivelse i ämnet synes emellertid icke påkallad. Utskottet avstyrker därför bifall till ifrågavarande motionsyrkanden.

I motionerna I:712 och II:871 har jämförelser gjorts mellan den beräkning av antalet födda som bl. a. legat till grund för lärarutbildningssakkunnigas klasslärarprognos och det faktiska antalet födda åren 1961—1963. Enligt det tabellariska material som intagits i motionerna skulle de faktiska siffrorna överstiga de beräknade i sådan utsträckning, att det kunde ha betydelse för dimensioneringen av klasslärarutbildningen under kommande år. Utskottet utgår från att lärarutbildningssakkunniga i sin kontinuerliga uppföljning av prognoserna beaktar angivna förhållanden. I detta sammanhang får utskottet erinra om att det enligt vad utskottet i det föregående angivit kan väntas, att lärarutbildningssak-

kunniga i sitt kommande betänkande kommer att förorda en avsevärd »överkapacitet» för folkskolläraryt utbildning i jämförelse med de sakkunnigas tidigare prognoser. Utskottet finner med hänsyn till angivna förhållanden icke erforderligt att på sätt förordats i motionerna I:712 och II:871 riksdagen skulle bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av motionerna påkallade förstärkningar i lärarutbildningskapaciteten. Utskottet avstyrker fördenskull bifall till motionerna, såvitt nu är i fråga.

Redan föregående år (utlåtande 132, s. 45) betonade utskottet att ett av de svåraste bristområdena i hela vårt utbildningsväsende otvivelaktigt är *förskolläraryt utbildningen*. Att kraftfulla åtgärder borde tillgripas för att bemästra nuvarande svåra situation var enligt utskottet ställt utom allt tvivel.

De av departementschefen förordade åtgärderna innebär, som tidigare redovisats, att den nuvarande intagningskapaciteten — 470 platser — utökas till totalt 630 platser genom inrättande bl. a. av två nya seminarier i Södertälje och Västerås. Dessutom förordas att riksdagen lämnar Kungl. Maj:t bemyndigande att fatta beslut om den ytterligare utvidgning av förskoleseminariernas intagningskapacitet, som kan visa sig möjlig.

Utskottet tillstyrker att intagningskapaciteten förstärkes i den omfattning som förordats av departementschefen.

I motionerna I:712 och II:871 har hemställts om en särskild riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t om vidtagande av erforderliga åtgärder för en snabb utbyggnad av förskolläraryt utbildningen. Utskottet utgår för sin del från att såväl skolöverstyrelsen som Kungl. Maj:t även fortsättningsvis prövar alla åtgärder som är tekniskt och pedagogiskt möjliga och från lokaliseringssynpunkt försvarliga att ytterligare utveckla och utbygga seminarieorganisationen. Ett särskilt uttalande från riksdagens sida i ämnet synes icke utskottet erforderligt. Utskottet avstyrker bifall till ifrågakvarande motionsyrkande.

Vid lokaliseringen av nya seminarier synes särskild hänsyn böra tagas inte minst till tillgången på närbelägna övningsinstitutioner och från pedagogisk synpunkt lämpliga praktikhandledare samt möjligheterna till erforderlig samordning med annan lärarutbildning. Därest Karlstad, i motionerna I:686 och II:838 förordad som lämplig förläggningsort, samt exempelvis Borås och någon eller några ytterligare orter i södra och norra Norrland nu eller framdeles bedömes svara mot dessa och andra berättigade krav som kan behöva uppställas förutsätter utskottet, att skolöverstyrelsen tar erforderliga initiativ för inrättande av ett seminarium på orten. Någon särskild skrivelse från riksdagen till Kungl. Maj:t i ämnet synes emellertid inte erforderlig, då överstyrelsen enligt vad utskottet erfarit kontinuerligt och uppmärksamt bevakar möjligheterna till förläggning av seminarier på skilda orter. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I:686 och II:838.

Mot vad departementschefen anfört med avseende på organisationen av utbildningen för *vårdpersonal vid barnanstalter* har utskottet ingen erinran.

Slutligen får utskottet beröra ett förslag som upptagits i motionerna I:711 och II:869 om överförande av huvudmannskapet för den regionala akademiska undervisningen från skolöverstyrelsen till universitetskanslersämbetet. Med hänsyn till målinriktningen mot läraryrket vid de regionala ett- och tvåbetygskurserna som icke — i varje fall ännu — är lika markerad vid motsvarande universitetsundervisning synes enligt utskottets mening den i motionerna påyrkade förändringen av huvudmannskapet för den regionala utbildningen icke påkallad, i varje fall icke för närvarande. Lärarutbildningssakkunnigas förslag om hur den framtida utbildningen av lärare skall utformas synes i varje fall böra avvaktas, innan slutlig ställning tages till det nu aktualiserade spörsmålet. Likaså får utskottet erinra om att kanslersämbetet med hänsyn till vad riksdagen må komma att besluta i anledning av särskild proposition i ämnet inom kort kan tänkas genomgå en stor organisationsomvandling. Att därför nu överlåta en ny stor uppgift på ämbetet synes utskottet icke välbetänkt. Utskottet utgår emellertid ifrån att under alla förhållanden ett intimt och positivt samarbete och samråd äger rum mellan överstyrelsen och kanslersämbetet i frågor sammanhängande med den regionala utbildningen.

Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1. att riksdagen må besluta, att i Uppsala skall fr. o. m. budgetåret 1964/65 upprättas en lärarhögskola, tills vidare organiserad i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat;

2. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna överenskommelsen med Uppsala stad angående fördelningen mellan staten och staden av vissa kostnader vid upprättandet av en lärarhögskola i Uppsala;

3. att motionerna I:711 och II:869, i vad de avser principbeslut om inrättande av en professur i praktisk pedagogik vid lärarhögskolan i Uppsala, icke må bifallas av riksdagen;

4. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna riktlinjer, fatta de beslut och vidtaga de åtgärder i övrigt, som fordras för genomförande av den av departementschefen förordade utökningen av intagningskapaciteten vid de befintliga lärarhögskolorna;

5. att motionerna I:677 och II:824 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

6. att motionerna I:685 och II:836, i vad de avser bibehållande under vissa betingelser av den nuvarande seminarieorganisationens omfattning, icke må bifallas av riksdagen;

7. att motionerna I:685 och II:836, i vad de avser att lågstadielärarna skulle företrädesvis utbildas på treårig linje, icke må bifallas av riksdagen;

8. att motionerna I:714 och II:870, i vad de avser intagning vid seminarierna för folkskollärarytbildning, icke må bifallas av riksdagen;

9. att motionerna I:687 och II:837, i vad de avser åtgärder för vidareutbildning och viss kompletterande utbildning åt vissa folkskollärare, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

10. att motionerna I:687 och II:837 samt I:711 och II:869, i vad de avser särskilt hänsynstagande till högstadiets ämneslärarbehov inom ramen för 40 %-alternativet, icke må föranleda någon riksdagen åtgärd;

11. att motionerna I:713 och II:868 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

12. att motionerna I:711 och II:869, i vad de avser försöksverksamhet med uppdelning av skolklasser, där särskilda disciplinsvårigheter råder, icke må bifallas av riksdagen.

13. att motionerna I:711 och II:869, i vad de avser kompetenskrav för folkskollärares tjänstgöring på grundskolans högstadium, icke må bifallas av riksdagen;

14. att motionerna I:712 och II:871, i vad de avser förstärkning av lärarutbildningskapaciteten med hänsyn till vissa angivna förhållanden i prognosmaterial, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

15. att motionerna I:711 och II:869, i vad de avser huvudmannskapet för den regionala akademiska undervisningen, icke må bifallas av riksdagen;

16. att riksdagen må besluta, att förskollärarytbildningen under budgetåret 1964/65 skall utbyggas i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat;

17. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om statsbidrag till enskild barnavårdsskola i högst samma omfattning som till central kommunal yrkesskola;

18. att motionerna I:686 och II:838 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

19. att motionerna I:712 och II:871, i vad de avser åtgärder för en snabb utbyggnad av förskollärarytbildningen, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

II. Anslagsberäkningar för budgetåret 1964/65

DRIFTBUDGETEN

Åttonde huvudtiteln

1:o) **Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (proposition nr 68, punkt 1, s. 61—67) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Stockholm, som föranledes av vad departementschefen förordat, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för lärarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65, dels ock till Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 10 050 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Thorsten Larsson* och *Svanström* (I: 489) och den andra inom andra kammaren av herrar *Nilsson* i *Tvärälund* och *Boo* (II: 600), i vilka hemställts 1. att riksdagen måtte besluta medge inrättandet av en personlig professur för docenten *Ingvar Johannesson* i praktisk pedagogik med särskild inriktning på ungdomsarbetets metodik vid lärarhögskolan i Stockholm samt 2. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig medelsanvisning;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Stenberg m. fl.* (I: 714) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordstrandh* (II: 870), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta om inrättande av en tjänst som biträdande rektor i ABp 27 vid lärarhögskolan i Stockholm.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 600 och II: 870.

Kungl. Maj:ts förslag, som innebär en anslagshöjning med 400 000 kr., avser bl. a. följande.

1. En laboratur i utvecklingspsykologi med särskild inriktning på förskoleålderns psykologi och pedagogik inrättas, varvid till innehavare av denna laboratur, utan ansökningsförfarande, kallas docenten *Stina Sandels*. Samtidigt överföres det bidragsbelopp om 100 000 kr., som nu utgår från anslag under femte huvudtiteln till barnpsykologiska forskningslaboratoriet, vilket förestås av docenten *Sandels*, till lärarhögskolan för bestridande av kostnader för samma ändamål som hittills.

2. Det nuvarande beloppet av 25 000 kr. till rektors förfogande för biträde med rektorsuppgifterna uppräknas till 35 000 kr.

3. Två psykologtjänster i Ae 25 respektive Ae 21 samt en assistenttjänst in-

rättas. Genom inrättandet av dessa tjänster på lärarhögskolans stat uppkommer en minskning av medelsbehovet under anslaget till pedagogiskt utvecklingsarbete med ca 80 000 kr. Detta har beaktats vid beräkningen av nämnda anslag.

4. En lektorstjänst i högstadiets metodik med placering i Ao 25 och en lektorstjänst i högst Ao 23 i specialundervisningens metodik inrättas.

Skolöverstyrelsen har upprepat sitt tidigare framförda förslag om inrättande av en tjänst som biträdande rektor. Samma förslag har framförts i fråga om lärarhögskolorna i Malmö och Göteborg. Med anledning härav har Kungl. Maj:t i beslut den 14 februari 1964 uttalat, att med hänsyn till lärarhögskolornas fortskridande utbyggnad formerna för deras omedelbara ledning bör omprövas, samt uppdragit åt statskontoret att skyndsamt verkställa en undersökning därav och inkomma med av undersökningen betingade förslag. Dessa förutsattes föreligga inom sådan tid, att de kan läggas till grund för åtgärder från nästa läsårs början. Med hänsyn härtill har departementschefen förordat att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att senare besluta om formerna för förstärkning av lärarhögskolornas ledning. I avvaktan på detta ställningstagande räknar departementschefen nu endast med en höjning av beloppet till biträde med fullgörande av vissa rektorsuppgifter från 25 000 till 35 000 kr.

I övrigt får utskottet hänvisa till propositionen nr 68.

Utskottet. I motionerna I: 489 och II: 600 har begärts inrättande av en professur i praktisk pedagogik med särskild inriktning på ungdomsarbetets metodik, personlig för docenten Ingvar Johannesson. Ehuru utskottet finner skäl tala för att en sådan professur bör komma till stånd vid exempelvis lärarhögskolan i Stockholm torde det närmast böra ankomma på skolöverstyrelsen att taga initiativ i frågan efter avvägning mot andra för lärarhögskolorna angelägna önskemål. Utskottet avstyrker därför bifall till ifrågavarande motioner.

Med hänsyn till vad som anförts om uppdrag åt statskontoret att skyndsamt verkställa en undersökning av formerna för lärarhögskolornas omedelbara ledning anser sig utskottet nu icke böra föregripa resultatet av denna undersökning i avseende på den i motionerna I: 714 och II: 870 föreslagna tjänsten som biträdande rektor vid lärarhögskolan i Stockholm. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna, såvitt nu är i fråga. Utskottet anser emellertid rent principiellt — såsom utskottet uttalade redan förra året (utlåtande nr 132, s. 50) — att rektor vid lärarhögskola bör beredas sådan arbetshjälp, att han mera odelat kan ägna sig åt sina egentliga, pedagogiska arbetsuppgifter. Tills vidare bör beloppet till biträde med fullgörande av vissa rektorsuppgifter höjas med 10 000 kr, i enlighet med departementschefens förslag.

Vad departementschefen i övrigt anført och förordat med avseende på avlöningsanslaget för lärarhögskolan i Stockholm biträder utskottet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag bör avlöningsanslaget för nästa budgetår höjas med 400 000 kr.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag även-
som med avslag å motionerna I: 489 och II: 600 samt I: 714 och
II: 870, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i per-
sonalförteckningen för lärarhögskolan i Stockholm, som föran-
ledes av vad departementschefen förorddat;

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i
Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret
1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 800 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	988 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 722 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 540 000
<hr style="width: 100%;"/>	
Summa kr.	10 050 000

c) till *Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar* för budget-
året 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 10 050 000 kr.

2:o) **Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader.** I enlighet med Kungl.
Maj:ts förslag (punkt 2, s. 68 och 69), vilket innebär en anslagshöjning med
50 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Stockholm: Omkost-
nader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av
774 000 kr.

3:o) **Lärarhögskolan i Stockholm: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med
Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, s. 69 och 70), vilket innebär en anslagshöjning
med 100 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Stockholm: Materiel,
böcker m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservations-
anslag av 250 000 kr.

4:o) **Lärarhögskolan i Malmö: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 4,
s. 70—74) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de

ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Malmö, som föranledes av vad departementschefen förordat, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för lärarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65, dels ock till Lärarhögskolan i Malmö: Avlöningar för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 8 820 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Stenberg m. fl.* (I: 714) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordstrandh* (II: 870), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta om inrättande av en tjänst som biträdande rektor i ABp 27 vid lärarhögskolan i Malmö.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet torde få hänvisas till motionen II: 870.

Kungl. Maj:ts förslag, som innebär en anslagshöjning med 557 000 kr., avser bl. a. följande.

1. För arvodering av psykometrisk konsult anvisas 20 000 kr., ett belopp som även bör kunna användas för arvodesanställning av statistiker.
2. Fyra lektorstjänster i högstadiets metodik i lönegrad Ao 25 inrättas.
3. Tre adjunks- eller ämneslärartjänster vid övningsskolan inrättas.
4. En musiklärartjänst i Ao 20 inrättas.
5. En övningsskollärartjänst i Ao 20/17 med anknytning till ny skolmognadsklass inrättas.

Ett förslag av *skolöverstyrelsen* om inrättande av en tjänst som biträdande rektor vid lärarhögskolan har icke biträttts av *departementschefen*, som i stället förordat en uppräknig av beloppet till biträde med fullgörande av vissa rektorsuppgifter med 10 000 kr.

I övrigt får utskottet hänvisa till propositionen nr 68.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och avstyrker — under hänvisning till vad utskottet anfört och förordat under punkten I i det föregående med avseende på ett motionsvis framfört förslag om inrättande av en tjänst som biträdande rektor vid lärarhögskolan i Stockholm — att motionerna I: 714 och II: 870 i vad de avser inrättande av motsvarande tjänst vid lärarhögskolan i Malmö bifalles av riksdagen.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 714 och II: 870, såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Malmö, som föranledes av vad departementschefen förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65.

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 784 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	562 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 214 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 260 000
Summa kr. 8 820 000	

c) till *Lärarhögskolan i Malmö: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 8 820 000 kr.

5:o) **Lärarhögskolan i Malmö: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 74 och 75), vilket innebär en anslagshöjning med 80 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Malmö: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 830 000 kr.

6:o) **Lärarhögskolan i Malmö: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, s. 75 och 76), vilket innebär en anslagshöjning med 18 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Malmö: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 253 000 kr.

7:o) **Lärarhögskolan i Göteborg: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 7, s. 76—81) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Göteborg, som föranledes av vad departementschefen förordat, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för lärarhögskolan i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65, dels ock till Lärarhögskolan i Göteborg: Avlöningar för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 8 117 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Stenberg m. fl.* (I: 714) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordstrandh* (II: 870),

i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta om inrättande av en tjänst som biträdande rektor i ABp 27 vid lärarhögskolan i Göteborg.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 870.

Kungl. Maj:ts förslag, som innebär en anslagshöjning med 2 216 000 kr., avser bl. a. inrättande av följande tjänster m. m.

A. Den egentliga lärarhögskolan

1. En professorstjänst i Bo 3 i enlighet med beslut av 1963 års riksdag.
2. En lektorstjänst i Ao 27 i psykologi och pedagogik vid speciallärarlinjen.
3. Två lektorstjänster i Ao 27 i högstadiets metodik.
4. Tre lektorstjänster i Ao 25 i högstadiets metodik.
5. En lektorstjänst i Ao 23/20 i lågstadiets metodik.
6. Två lektorstjänster i Ao 21 i övningsämnenas metodik.
7. En lektorstjänst i Ao 23 i specialundervisningens metodik.
8. En kontoristtjänst i Ae 9.
9. Två biträdestjänster i Ae 7.
10. Höjning av arvodet till bibliotekarie vid speciallärarlinjen från 300 kr. till 600 kr.

B. Övningsskolan

11. En adjunktstjänst i Ao 23.
12. En ämneslärartjänst i Ao 21.
13. Fem övningsskollärartjänster i Ao 20.
14. Tio övningsskollärartjänster i Ao 20/17.
15. En vaktmästartjänst i Ao 8.
16. Ökade kostnader för skolbibliotekarie.

Ett förslag av *skolöverstyrelsen* om inrättande av en tjänst som biträdande rektor vid lärarhögskolan har icke biträttats av *departementschefen*, som i stället förordat en uppräknig av beloppet till biträde med fullgörande av vissa rektorsuppgifter med 10 000 kr.

I övrigt får utskottet hänvisa till propositionen nr 68.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och avstyrker — under hänvisning till vad utskottet anfört och förordat under punkten 1 i det föregående med avseende på ett motionsvis framfört förslag om inrättande av en tjänst som biträdande rektor vid lärarhögskolan i Stockholm — att motionerna I: 714 och II: 870 i vad de avser inrättande av motsvarande tjänst vid lärarhögskolan i Göteborg bifalles av riksdagen.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 714 och II: 870, såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Göteborg, som föranledes av vad departementschefen förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 953 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	815 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 167 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 182 000
	Summa kr. 8 117 000

c) till *Lärarhögskolan i Göteborg: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 8 117 000 kr.

8:o) **Lärarhögskolan i Göteborg: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, s. 81 och 82), vilket innebär en anslagshöjning med 139 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Göteborg: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 519 000 kr.

9:o) **Lärarhögskolan i Göteborg: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, s. 83 och 84), vilket innebär en anslagshöjning med 230 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Göteborg: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

10:o) **Lärarhögskolan i Göteborg: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, s. 84 och 85), vilket innebär en anslagsminskning med 125 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Göteborg: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

11:o) **Lärarhögskolan i Uppsala: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, s. 85), vilket innebär anvisande av ett nytt anslag under förutnämnda anslagsrubrik, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för lärarhögskolan i Uppsala, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

Personalförteckning

Tjänstemän å ordinarie stat

1 rektor för lärarhögskolan	Bp 3
1 rektor vid övningskolan	ABp 27
1 lektor i psykologi och pedagogik	Ao 27
12 lektorer i högstadiets metodik	Ao 27
6 lektorer i högstadiets metodik	Ao 25
9 adjunkter	Ao 23
6 ämneslärare	Ao 21

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19

1 bibliotekarie (halvtid)	Ae 23
1 sekreterare	Ae 21

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Uppsala, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	930 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	328 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	815 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	727 000

Summa kr. 2 800 000

c) till *Lärarhögskolan i Uppsala: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 800 000 kr.

12:o) **Lärarhögskolan i Uppsala: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, s. 86), vilket innebär anvisande av ett nytt anslag under förutnämnda anslagsrubrik, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Uppsala: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

13:o) **Lärarhögskolan i Uppsala: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, s. 86), vilket innebär anvisande av ett nytt anslag under förutnämnda anslagsrubrik, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Uppsala: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 230 000 kr.

14:o) **Lärarhögskolan i Uppsala: Inredning och utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, s. 86), vilket innebär anvisande av ett nytt anslag under förutnämnda anslagsrubrik, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Uppsala: Inredning och utrustning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kr.

15:o) **Folkskoleseminarierna: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15, s. 86—89), vilket innebär en anslagsminskning med 4 000 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för folkskoleseminarierna, som föranledes av vad departementschefen förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	9 880 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	472 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	11 737 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	7 503 000
Summa kr.	29 592 000

c) till *Folkskoleseminarierna: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 29 592 000 kr.

16:o) **Folkskoleseminarierna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16, s. 90 och 91), vilket innebär en anslagshöjning med 140 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 540 000 kr.

17:o) **Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17, s. 92), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 695 000 kr.

18:o) **Folkskoleseminarierna: Utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18, s. 92 och 93), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 050 000 kr.

19:o) **Förskoleseminarierna: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19, s. 93—95), vilket innebär en anslagshöjning med 637 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för förskoleseminarierna, som föranledes av vad departementschefen förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för förskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ..	310 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	40 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 870 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	380 000
	Summa kr. 2 600 000

c) till *Förskoleseminarierna: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 600 000 kr.

20:o) **Förskoleseminarierna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, s. 95), vilket innebär en anslagshöjning med 121 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Förskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 460 000 kr.

21:o) **Förskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, s. 96), vilket innebär en anslagshöjning med 24 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Förskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 180 000 kr.

22:o) **Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22, s. 96), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.

23:o) **Särskilda lärarutbildningsåtgärder.** Kungl. Maj:t har (punkt 23, s. 97—103) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som för-
anledes av vad departementschefen föreslagit, dels till Särskilda lärarutbildnings-
åtgärder för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reserva-
tionsanslag av 5 590 000 kr., vilket innebär en anslagshöjning med 1 690 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Stenberg m. fl.* (I: 714) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordstrandh* (II: 870), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att till Särskilda lärarutbildningsåtgärder för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 6 061 000 kr.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 870.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bl. a. följande beträffande denna punkt.

Vidareutbildning av folkskollärare. I samband med sina anslagsäskanden för nästa budgetår har skolöverstyrelsen lämnat en redogörelse för vidareutbildningsverksamheten under läsåren 1962/63 och 1963/64, av vilken framgår bl. a. följande.

Till terminskurserna och vidareutbildningskursen i handelsämnen under l ä s å r e t 1 9 6 2 / 6 3 anmälde sig sammanlagt 464 sökande. Till kurserna i psyko-
logi och pedagogik under samma läsår anmälde sig 446 sökande. Motsvarande
antal sökande till de l ä s å r e t 1 9 6 3 / 6 4 anordnade kurserna har varit 498
respektive 606. Antalet deltagare i de olika kurserna de båda nämnda läsåren
samt antalet vid slutprovning godkända i varje ämne läsåret 1962/63 framgår
av följande tablå.

Terminskurser, vidareutbildningskurs i handelsämnen samt kurser i psykologi och pedagogik läsåren 1962/63 och 1963/64.

Ämne	Antal deltagare vid kursernas början		Antal vid slutprövning godkända i varje ämne 1962/63
	1962/63	1963/64	
<i>Matematisk-naturvetenskapliga ämnen:</i>			
Matematik	141	125	130
Fysik	112	104	110
Kemi	67	62	64
<i>Övriga ämnen (exkl. psyk. och ped.):</i>			
Kristendomskunskap	43	41	42
Modersmålet (två terminer)	22	24	22
Historia	—	69	—
Samhällskunskap	68	98	68
Yrkesvägledning	63	120	62
Handelsämnen (två terminer)	9	14	9
<i>Psykologi och pedagogik .....</i>	309	477	299

Den 1963/64 anordnade utbildningen omfattar följande antal kurser i skilda ämnen, nämligen i matematik 7, fysik 7, kemi 5, kristendomskunskap 2, modersmålet 1, historia 2, samhällskunskap 3, yrkesvägledning 3, handelsämnen 1 samt psykologi och pedagogik 8 kurser.

I de till överstyrelsen av kursföreståndarna och kursledarna ingivna pedagogiska redogörelserna för vidareutbildningsverksamheten under läsåret 1962/63 vitsordas, att kursdeltagarna genomgående väl tillgodogjort sig undervisningen och visat stort intresse för kursarbetet. Prövningsresultatet måste enligt överstyrelsens mening också anses gott.

Regional akademisk undervisning bedrivs dels med inriktning på ett akademiskt betyg, dels med inriktning på två akademiska betyg.

Akademiska *ettbetygskurser* anordnas läsåret 1963/64 på tolv orter, nämligen Eskilstuna, Halmstad, Hälsingborg, Kalmar, Karlstad, Luleå, Nyköping, Skellefteå, Trollhättan, Västerås, Växjö och Östersund. Sammanlagt anordnas 25 kurser med fördelning på ämnena matematik, fysik, kemi, nationalekonomi och statskunskap.

Akademiska *tvåbetygskurser* har läsåret 1963/64 påbörjats i ämnena matematik och fysik i Linköping och Örebro. I dessa kurser deltagar sammanlagt ca 50 studerande. Undervisning till motsvarande nivå bedrivs även i ämnet kristendomskunskap med 25 behöriga deltagare.

Teknologie magisterutbildning har läsåret 1963/64 påbörjats i Linköping och Örebro med sammanlagt 80 deltagare. Utbildningen skall på varje kursort tills vidare bedrivas vid två linjer, en för teknisk fysik och en för elektroteknik.

I matematik och fysik skall utbildningen syfta till att ge motsvarande kunskaper, som krävs för betygsgraden Med beröm godkänd i filosofisk ämbetsexamen eller för godkänt betyg i civilingenjörsexamen från avdelning för teknisk fysik, dock med uteslutande av examensarbete. Kunskapsnivån i övriga ämnen skall motsvara kraven för godkänt betyg i civilingenjörsexamen i motsvarande ämne, med undantag av att examensarbete ej skall krävas. Den ämnesmässiga utbildningen skall dock anpassas till att ge deltagarna en ändamålsenlig lärarutbildning.

Undervisningen är i den utsträckning så är möjligt samordnad med den på samma utbildningsorter anordnade akademiska tvåbetygsundervisningen.

Utbildningen ledes av en styrelse, benämnd styrelsen för den regionala teknologie magisterutbildningen.

Anslagsäskanden för 1964/65

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1964/65 beräknat en ökning av medelsbehovet under förevarande anslag med 590 000 kr. Överstyrelsen har därvid icke medräknat kostnaderna för teknologie magisterutbildning, innevarande budgetår beräknade till 720 000 kr., enär överstyrelsen förutsatt att anslagsäskanden härför skulle inges av den särskilda styrelsen för denna utbildning. Den reella beräknade kostnadsökningen för den av överstyrelsens äskande omfattade verksamheten uppgår således till 1 310 000 kr.

Den av skolöverstyrelsen beräknade ökningen av medelsbehovet för budgetåret 1964/65 fördelar sig på följande förslag till utvidgning av verksamheten.

1. Anordnande av ytterligare en terminskurs i yrkesvägledning	65 000
2. Heltidsanställning av kursledare för fyra kurser i yrkesvägledning	40 000
3. Anordnande av ytterligare en terminskurs i samhällskunskap . . .	30 000
4. Anordnande av kvällskurser i matematik, fysik, kemi, engelska och tyska	250 000
5. Anordnande av vidareutbildningskurs om två terminer i biologi	60 000
6. Anordnande av en terminskurs i vartdera av ämnena kristendoms-kunskap, historia och kemi	120 000
7. Anordnande av ytterligare fyra biämneskurser	40 000
8. Anordnande av ytterligare fyra kurser i psykologi och pedagogik	40 000
9. Anordnande av fem sommarkurser som förberedelse till terminskurser i matematik, fysik och kemi	25 000
10. Anordnande av ytterligare fyra regionala akademiska ettbetygs-kurser	240 000
11. Anordnande av ytterligare fyra preparandkurser för regional aka-demisk ettbetygsundervisning	16 000
12. Anordnande av två akademiska tvåbetygskurser i kemi	240 000
13. Anordnande av en vidareutbildningskurs för förskollärare	115 000
14. Anordnande av en vidareutbildningskurs för lärare vid nomad-skolor	30 000

Summa kr. 1 311 000

Styrelsen för den regionala teknologie magisterutbildningen har i sitt anslagsäskande för budgetåret 1964/65 beräknat det sammanlagda medelsbehovet för ifrågavarande utbildning till 1 450 000 kr. I förhållande till de för innevarande budgetår beräknade kostnaderna för samma utbildning innebär detta en kostnadsökning med 730 000 kr. Av denna kostnadsökning hänförs sig 160 000 kr. till ett förslag om inrättande av fyra ordinarie universitetslektorat, två i matematik och två i fysik, på tekniska högskolorna i Stockholm stat men med stationering av tjänst innehavarna i Linköping respektive Örebro. Av den beräknade kostnadsökningen hänförs sig sålunda 570 000 kr. till förevarande anslag.

Den rådande lärarbristsituationen gör det nödvändigt att vidtaga alla sådana särskilda lärarutbildningsåtgärder, som ökar tillgången på lärare, framhåller departementschefen. Departementschefen tillstyrker därför, att medel anvisas för en verksamhet av i huvudsak den omfattning som föreslagits i de redovisade äskandena under denna anslagspunkt.

Den närmare fördelningen av anslaget på olika anslagsändamål kan enligt departementschefen inte nu fixeras utan förutsättes liksom för innevarande budgetår efter förslag av skolöverstyrelsen — i erforderlig utsträckning efter samråd med övriga berörda myndigheter — få fastställas av Kungl. Maj:t. Departementschefen förutsätter, att detta förslag från överstyrelsens sida föregås av synnerligen noggranna förnyade överväganden med utgångspunkt i lärarbristens omfattning i olika ämnen samt i olika regioner av riket. Med hänsyn till lärarsituationen i språk bör utbildningsåtgärder avseende även dessa ämnen vidtagas, särskilt med beaktande av den svåra situationen i dessa ämnen i övre Norrland.

Med anledning av skolöverstyrelsens förslag om anordnande av tvåbetygskurser i kemi anmäler departementschefen, att enligt de numera vidarebearbetade planerna på den fortsatta utbyggnaden av tvåbetygsutbildningen i Linköping och Örebro, utbildning i kemi inte bör igångsättas läsåret 1964/65. Däremot bör undervisningen i matematik och fysik utbyggas med en ny intagningsomgång vid sidan av den redan intagna omgången studerande, som nästa läsår bedriver andra årets studier i dessa ämnen. Bortfallet av kemiutbildningen innebär, framhåller departementschefen, en besparing i förhållande till överstyrelsens äskanden, medan utbyggnaden av utbildningen i matematik och fysik å andra sidan medför en kostnadsökning.

Frågan om anordnande av en kurs för lärare vid nomadskolor förutsättes få prövas vid dispositionen av anslaget till lärares fortbildning.

Medel för den regionala teknologie magisterutbildningen bör enligt departementschefen även för budgetåret 1964/65 beräknas under förevarande anslag. Departementschefen har ingen erinran mot styrelsens beräkningar av det erforderliga medelsbehovet under detta anslag, ej heller mot förslaget om inrättande av fyra ordinarie universitetslektorat på tekniska högskolorna i Stockholm stat med stationering av tjänst innehavarna i Linköping och Örebro. Någon ändring

av det förslag till avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm som förelagts riksdagen i årets statsverksproposition synes departementschefen inte påkallad.

Departementschefen beräknar kostnadsökningarna under detta anslag till sammanlagt 1 690 000 kr., varav 1 120 000 kr. för de av skolöverstyrelsen behandlade utbildningsformerna och 570 000 kr. för den teknologie magisterutbildningen.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

I motionerna I: 714 och II: 870 har — utöver vad skolöverstyrelsen för nästa budgetår förordat — föreslagits anordnande av en terminskurs i ettvarrt av ämnen matematik, fysik, modersmålet och samhällskunskap samt två regionala akademiska ettbetygskurser. Kostnaderna för dessa ytterligare kurser uppgår enligt motionerna till sammanlagt 280 000 kr.

Utskottet vill för sin del understryka departementschefens uttalande, att den rådande lärarbristsituationen gör det nödvändigt att vidtaga alla sådana särskilda lärarutbildningsåtgärder, som ökar tillgången på lärare. Departementschefen har också, som framgått av det föregående, föreslagit att medel för nästa budgetår anvisas för en verksamhet av i huvudsak den omfattning som skolöverstyrelsen förordat i sina anslagsäskanden. I motionerna har icke redovisats några skäl varför ytterligare kurser med just den inriktning som i motionerna omnämnes erfordras. Utskottet har för sin del ansett sig böra godtaga skolöverstyrelsens och departementschefens bedömning av den omfattning i vilken kurserna bör bedrivas. Skulle skäl bedömas föreligga för en annan fördelning i något eller några avseenden än den överstyrelsen preliminärt räknat med av de till disposition stående medlen från detta anslag bör Kungl. Maj:t, som också förordats i propositionen, äga fastställa annan fördelning av anslaget på olika anslagsändamål. Utskottet avstyrker bifall till motionerna I: 714 och II: 870, såvitt nu är i fråga.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranledes av vad departementschefen föreslagit;
2. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 714 och II: 870, såvitt nu är i fråga, till *Särskilda lärarutbildningsåtgärder* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 5 590 000 kr.

24:o) **Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 24, s. 103 och 104) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 127 000 kr. eller 300 000 kr. mindre än för innevarande budgetår.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Stenberg m. fl.* (I: 714) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordstrandh* (II: 870), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att till Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m. för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 9 130 000 kr. eller 3 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t för nästa budgetår föreslagit.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 870.

Anledningen till den av departementschefen för nästa budgetår förordade anslagsminskningen under detta anslag med 300 000 kr. är den, att i samband med tillkomsten av lärarhögskolan i Uppsala ett antal platser för praktisk lärarkurs vid därvarande gymnasium och seminarium beräknas bortfalla.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och har icke funnit sig böra biträda det i motionerna I: 714 och II: 870 framställda yrkandet om viss medelsanvisning för bibehållande under nästa budgetår av den praktiska lärarkursen i Uppsala.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 714 och II: 870, såvitt nu är i fråga, till *Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 9 127 000 kr.

25:o) **Arvoden åt blivande lärare för blinda och döva.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25, s. 104 och 105), vilket innebär en anslagshöjning med 89 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Arvoden åt blivande lärare för blinda och döva* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 512 000 kr.

Stockholm den 12 maj 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÅNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit
från första kammaren: herr Gillström, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Axel Johannes Andersson, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallent-

heim, herrar Bengtson, Per Jacobsson, Mårtensson, Bertil Petersson, Källqvist, Wååg, Per Petersson och Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, Almgren, Andreasson, Eliasson i Sundborn, Svensson i Ljungskile, fröken Olsson, herr Arvidson, fröken Karlsson, herrar Nelander och Källstad.

Reservationer

1) under avdelning I. av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson*, *Bengtson*, *Per Jacobsson*, *Källqvist*, *Per Petersson*, *Staxäng*, *Svensson* i Ljungskile, fröken *Karlsson* och herr *Källstad*, vilka ansett att

dels den del av utskottets yttrande på s. 22, som börjar med »I motionerna I: 711» och slutar med »berört hänseende», bort ha följande lydelse:

»Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall till den förordade lärarhögskolan i Uppsala inte knytas någon professur i praktisk pedagogik. I motionerna I: 711 och II: 869 påpekas att vid nu befintliga lärarhögskolor — dvs. i Stockholm, Malmö och Göteborg — finnes, eller har beslutats inrättande av professurer i praktisk pedagogik. Motionärerna betonar särskilt värdet av att under en lärarhögskolas uppbyggnadsarbete ha tillgång till en professur, som kan göra eleverna förtrogna med skolutvecklingen och nya rön inom vetenskapen på pedagogikens område. Utskottet delar uppfattningen, att en sådan professur snarast möjligt bör komma till stånd vid den föreslagna lärarhögskolan i Uppsala. Några vägande praktiska invändningar mot detta förslag har utskottet inte funnit.

Utskottet tillstyrker därför bifall till motionerna i vad gäller att en professur i praktisk pedagogik snarast möjligt, dock senast fr. o. m. budgetåret 1965/66, skall inrättas vid den föreslagna lärarhögskolan i Uppsala med placering i lönegrad Bo 3 och att anslå härtill erforderliga medel.»

dels ock utskottets hemställan under 3. bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 711 och II: 869, i vad de avser principbeslut om inrättande av en professur i pedagogik vid lärarhögskolan i Uppsala, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

2) under avdelning I. av fröken *Andersson*, herrar *Källqvist*, *Per Petersson*, *Staxäng*, *Svensson* i Ljungskile, fröken *Karlsson*, herrar *Nelander* och *Källstad*, vilka ansett att

dels den del av utskottets yttrande på s. 25, som börjar med »På i» och slutar med »vid seminarierna», bort ha följande lydelse:

»Vad härefter angår det i motionerna I: 685 och II: 836 framförda förslaget om ett särskilt riksdagsuttalande beträffande intagningskapaciteten för nästa läsår avseende folkskolläroverbyggnaden vid seminarierna får utskottet framhålla följande.

Utsikterna för en kapacitetsökning på längre sikt vad beträffar intagningen vid lärarhögskolor för folkskolläro-utbildning synes i och för sig goda med hänsyn till vad utskottet erfarit från läro-utbildningssakkunniga. Något förslag till kapacitetsökning som tar hänsyn till berättigade krav på en successiv minskning av elevantalet i klasserna torde emellertid knappast vara att vänta från läro-utbildningssakkunniga. Med hänsyn inte minst härtill bedömer utskottet det angeläget, att alla möjligheter tillvaratages att hålla intagningskapaciteten vid seminarierna avseende utbildning av folkskollärare så hög som möjligt. Det synes utskottet därvid böra särskilt beaktas, att någon minskning — som departementschefen förordat — inte vidtages beträffande antalet intagningsavdelningar på fyraårig folkskolläro-linje. Samtidigt som utskottet finner sig böra betona angelägenheten av att den av departementschefen förordade intagningskapaciteten på tvåårig folkskolläro-linje verkligen uppnås får utskottet påyrka, att intagningen på tvåårig folkskolläro-linje av Kungl. Maj:t slutligt bestämmas till sex intagningsavdelningar i stället för de fyra som departementschefen förordat. Utskottets ställningstagande i frågan om nu berörda intagningskapacitet för nästa budgetår torde som föreslagits i motionerna I: 685 och II: 836 böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom i särskild skrivelse från riksdagen.

Beträffande seminarieorganisationen i övrigt tillstyrker utskottet att den får den omfattning som departementschefen förordat. Utskottet vill heller icke motsätta sig att det som hittills skall få ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt bestämma antalet intagningsavdelningar vid folkskoleseminarierna, varvid utskottet dock förutsätter, att vederbörlig hänsyn toges till vad utskottet i det föregående anført med avseende på antalet intagningsavdelningar vid seminarierna för folkskolläro-utbildning.»

dels och utskottets hemställan under 8. bort ha följande lydelse:

»8. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 714 och II: 870, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att elevintagningen läsåret 1964/65 skall omfatta dels till tvåårig folkskolläro-utbildning 24 avdelningar, dels till fyraårig folkskolläro-utbildning 6 avdelningar;»

3) under avdelning I. av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson*, *Bengtson*, *Per Jacobsson*, *Källqvist*, *Per Petersson*, *Sundin*, *Staxäng*, *Svensson* i Stenkyrka, *Eliasson* i Sundborn, *Svensson* i Ljungskile, fröken *Karlsson*, herrar *Nelander* och *Källstad*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 22, som börjar med »I motionerna» och slutar med »riksdagens åtgärd», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I motionerna I: 711 och II: 869 har föreslagits, att riksdagen skulle i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag om försöksverksamhet med uppdelning av skolklasser, där särskilda disciplinsvårigheter råder.

I anledning av den argumentering och det förslag som framföres i motionerna i nu berörda hänseende finner utskottet skäligen, att viss fortsättning nu bör äga

rum beträffande åtgärder, syftande till bättre disciplinförhållanden i skolan. Det av skolöverstyrelsens arbetsgrupp under ledning av landshövding Wagnsson framlagda förslaget om uppdelning av klasser — ett förslag som överstyrelsen upptog i sina anslagsäskanden år 1962 — synes väl underbyggt och förtjänar enligt utskottets mening att praktiskt på försök prövas i ett antal rektorsområden. Alltjämt torde också särskilda utskottets uttalande (utlåtande 1962: 1) äga full giltighet, nämligen att det är väsentligt att allmänheten och lärarkårerna inte bibringas den uppfattningen att statsmakterna inte har något verkligt intresse för lösandet av de arbetssvårigheter, som kan uppkomma i skolan. Utskottet anser därför att riksdagen i anledning av motionerna I: 711 och II: 869, i den del nu är i fråga, bör besluta, att disciplinfrämjande åtgärder i form av uppdelning av skolklasser skall prövas i 200 rektorsområden under budgetåret 1964/65. Kostnaderna härför torde böra bestridas av tillgängliga medel så långt detta är möjligt. Därest behov härav uppkommer bör hinder icke möta, att berörda anslag under åttonde huvudtiteln för nästa budgetår överskrides med erforderliga belopp.»

dels ock utskottets hemställan under 12. bort ha följande lydelse:

»12. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 711 och II: 869, såvitt nu är i fråga, besluta, att uppdelning av skolklasser i disciplinfrämjande syfte må budgetåret 1964/65 prövas i 200 rektorsområden, varvid kostnaderna härför skall i första hand bestridas av tillgängliga medel och eljest, därest behov härav uppkommer, genom överskridande av vederbörliga anslag;»

4) under avdelning I. av herrar *Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Källqvist, Svensson* i Ljungskile, *Nelander* och *Källstad*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 26, som börjar med »I några» och slutar med »denna del», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 711 och II: 869 framställs förslag om att vissa lärare i denna kategori bör förklaras kompetenta att erhålla ordinarie tjänster. Enligt utskottets mening är det angeläget att dessa lärares trygghetsproblem löses. Reglerna för kompetensförklaring måste emellertid utformas så att de ej hämmar rekryteringen till vidareutbildningskurserna för folkskollärare. Motionärerna har beaktat och undvikit dessa svårigheter genom att föreslå att endast folkskollärare utan vidareutbildning som fyllt 45 år och som arbetat 12 terminer på grundskolans högstadium skall kunna erhålla ordinarie tjänster. Det förefaller knappast realistiskt att förutsätta att denna möjlighet sålunda utformad skulle betraktas som en reguljär karriär för ej vidareutbildade folkskollärare till ordinarie tjänst på grundskolans högstadium. Förslaget innebär att en viss kategori med f. n. allvarliga otrygghetsproblem bereds större säkerhet i arbetet. Utskottet delar motionärernas uppfattning att dessa bestämmelser endast bör gälla enligt Kungl. Maj:ts närmare prövning tills vidare under rådande lärarbrist. Utskottet

anser således i likhet med motionärerna i vad nu är i fråga att folkskollärare utan vidareutbildning skall förklaras kompetenta att erhålla ordinarie ämneslärartjänster, om de fyllt 45 år och i 12 terminer tjänstgjort på grundskolans högstadium. Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger denna mening till känna.»

dels ock utskottets hemställan under 13. bort ha följande lydelse:

»13. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 711 och II: 869, i vad de avser kompetenskrav för folkskollärares tjänstgöring på grundskolans högstadium, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anförd;»

5) under avdelning I. av fröken *Andersson*, herrar *Per Jacobsson*, *Källqvist*, *Per Petersson*, *Staxäng*, *Svensson* i Ljungskile, fröken *Karlsson*, herrar *Nelander* och *Källstad*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 28, som börjar med »Slutligen får» och slutar med »regionala utbildningen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I motionerna I: 711 och II: 869 har förslag väckts om att huvudmannaskapet för den regionala akademiska undervisningen överförs från skolöverstyrelsen till universitetskanslersämbetet. Utskottet anser att motionärerna förebringat starka skäl för sin ståndpunkt. Den lokala ett- och tvåbetygsutbildningen avses helt och fullt motsvara den som ges vid universiteten och högskolorna. Både vad beträffar undervisning och examination skall utbildningsvägarna vara likvärdiga. Principiellt vore det därför tilltalande att överföra huvudmannaskapet till universitetskanslersämbetet. Den nära samverkan, som är nödvändig för ett väl fungerande samarbete mellan den regionala akademiska undervisningen och universitetskanslersämbetet, åstadkommes dessutom lämpligast genom att lägga den lokala akademiska ett- och tvåbetygsundervisningen under universitetskanslersämbetet.

Med hänsyn till att ämbetet avses få kraftigt förstärkta resurser torde det även väl kunna handläggas denna uppgift. Utskottet tillstyrker motionerna i vad gäller att huvudmannaskapet för den regionala akademiska undervisningen överförs från skolöverstyrelsen till universitetskanslersämbetet.»

dels ock utskottets hemställan under 15. bort ha följande lydelse:

»15. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 711 och II: 869, i vad de avser huvudmannaskapet för den regionala akademiska undervisningen, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anförd;»

6) under avdelning I. av

a) herr *Einar Persson*

b) herr *Eliasson* i Sundborn

7) under a v d e l n i n g II. vid *punkten 1* (Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar) av fröken *Andersson*, herrar *Per Petersson*, *Staxäng*, fröken *Karlsson* och herr *Källstad*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 31, som börjar med »Med hänsyn» och slutar med »departementschefens förslag», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 714 och II: 870 har föreslagits inrättande av en tjänst som biträdande rektor vid envar av lärarhögskolorna i Stockholm, Malmö och Göteborg. Departementschefen har för alla tre lärarhögskolorna förordat en uppräknings av nu utgående belopp vid varje högskola för fullgörande av vissa rektorsuppgifter med 10 000 kr. till 35 000 kr. i avvaktan på viss organisationsundersökning. Utskottet anser för sin del angelägenheten av en mera permanent avlastning av rektors arbetsbörda av främst icke-pedagogisk natur vara så stor, att hittillsvarande provisoriska medelsanvisning av arvodeskaraktär redan fr. o. m. nästa budgetår bör upphöra, varvid i stället såsom upprepade gånger föreslagits av skolöverstyrelsen en tjänst som biträdande rektor i lönegrad ABp 27 vid envar av berörda lärarhögskolor bör inrättas. Härigenom skulle rektorerna få den reella arbetshjälp, som gör att de mera odelat kan ägna sig åt sina egentliga, pedagogiska arbetsuppgifter. Hur viktigt detta är för en lärarhögskola torde vara uppenbart. Utskottet biträder därför yrkandet i motionerna i fråga. Någon medelsanvisning utöver den som departementschefen förordat synes icke erfordras utan endast en omdisposition mellan icke-ordinarie och ordinarie-posterna samt posten till rörligt tillägg.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 714 och II: 870, såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 489 och II: 600,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Stockholm, som föranledes av vad utskottet förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 831 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	988 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 697 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 534 000
Summa kr.	10 050 000

c) till *Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 10 050 000 kr.»

8) under avdelning II. vid punkten 4 (Lärarhögskolan i Malmö: Avlöningar) av fröken *Andersson*, herrar *Per Petersson*, *Staxäng*, fröken *Karlsson* och herr *Källstad*, vilka under hänvisning till vad som anförts under den med 7) betecknade reservationen ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 714 och II: 870, såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Malmö, som föranledes av vad utskottet förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 815 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	562 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 189 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 254 000
	Summa kr. 8 820 000

c) till *Lärarhögskolan i Malmö: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 8 820 000 kr.

9) under avdelning II. vid punkten 7 (Lärarhögskolan i Göteborg: Avlöningar) av fröken *Andersson*, herrar *Per Petersson*, *Staxäng*, fröken *Karlsson* och herr *Källstad*, vilka under hänvisning till vad som anförts under den med 7) betecknade reservationen ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 714 och II: 870, såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Göteborg, som föranledes av vad utskottet förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 984 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	815 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 142 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 176 000
	Summa kr. 8 117 000

c) till *Lärarhögskolan i Göteborg: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 8 117 000 kr.

10) under avdelning II. vid *punkten 23* (Särskilda lärarutbildningsåtgärder) av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson*, *Bengtson*, *Per Jacobsson*, *Källqvist*, *Per Petersson*, *Sundin*, *Staxäng*, *Svensson* i Stenkyrka, *Eliasson* i Sundborn, *Svensson* i Ljungskile, fröken *Karlsson*, herrar *Nelander* och *Källstad*, vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Utskottet tillstyrker» och slutar med »i fråga», bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser den av departementschefen för nästa budgetår förordade utvidgningen av medelsanvisningen till särskilda lärarutbildningsåtgärder angelägen med hänsyn till rådande allvarliga lärarbrist. Detta hindrar emellertid icke att inte ytterligare åtgärder kommer att bli nödvändiga redan under nästa budgetår. I motionerna I: 714 och II: 870 har föreslagits anordnande av ett större antal terminskurser och akademiska ettbetygskurser än vad skolöverstyrelsen i sina anslagsäskanden för nästa budgetår räknat med såsom erforderliga. Med hänsyn till att alla tänkbara åtgärder som kan förbättra tillgången på kompetenta lärare bör vidtagas — utskottet vill i sammanhanget erinra om att skolöverstyrelsens bedömning i petita av möjligheterna till utvidgning av ifrågasvarande kursverksamhet gjordes så tidigt som för $\frac{3}{4}$ år sedan — anser utskottet den i motionerna förordade utökningen av kursverksamheten ytterst välbetänkt. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionerna, i vad de berör förevarande anslag, och förutsätter att departementschefen vid den slutliga fördelningen av anslaget på olika anslagsändamål tar vederbörlig hänsyn till behovet av dels ytterligare terminskurser i matematik, fysik, modersmålet och samhällskunskap utöver vad skolöverstyrelsen förordat, dels ytterligare ettbetygskurser. I enlighet med vad som i motionerna påyrkats bör detta anslag för nästa budgetår höjas med 280 000 kr. utöver den medelsanvisning för samma budgetår som föreslagits av departementschefen.

I övrigt biträder utskottet vad departementschefen för nästa budgetår föreslagit.»

dels ock att utskottets hemställan under 2. bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 714 och II: 870, såvitt nu är i fråga, till *Särskilda lärarutbildningsåtgärder* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 5 870 000 kr.»